

CSÖMÖRI NEFELEJCS MŰVÉSZETI ÓVODA

OM-azonosító: 032836

2141 Csömör, Laki u. 3.

☎/☎: 06-28/543-940

✉: keknefelejcsovoda@csomor.hu

ÓVODAI NEVELÉS A MŰVÉSZETEK ESZKÖZEIVEL*

A CSÖMÖRI NEFELEJCS MŰVÉSZETI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

(ADAPTÁLT PROGRAM NAGY JENŐNÉ: ÓVODAI NEVELÉS
A MŰVÉSZETEK ESZKÖZEIVEL CÍMŰ PROGRAMJA
ALAPJÁN)

---

*Verzió: 8.

Készült: 2025. május 17.

Hatályba lépés időpontja: 2025. szeptember 1.

Iktatószám:

Módosította: a Csömöri Nefelejcs Művészeti Óvoda nevelőtestülete

Elfogadta: a Csömöri Nefelejcs Művészeti Óvoda nevelőtestülete

Jóváhagyta: az óvoda igazgatója

Egyetértési jogot gyakorolt: Csömör Nagyközség Képviselő-testülete

TARTALOMJEGYZÉK

1. AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA, ADATAI	5
2. KÖSZÖNTŐ	6
3. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA	8
3. 1. HELYZETKÉP ÓVODÁNKRÓL	10
3. 2. AZ ÓVODA SZEMÉLYI FELTÉTELEI	10
3. 3. Az ÓVODA TÁRGYI FELTÉTELEI.....	11
3. 4. Az ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	11
3. 5. Az ÓVODA JELLEMZŐI.....	12
4. AZ ÓVODA FUNKCIÓJA	13
5. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI.....	14
5. 1. KIINDULÁSI PONTJAINK	14
5. 2. GYERMEKKÉPÜNK	15
6. PROGRAMUNK GLOBÁLIS CÉLRENDSZERE	16
6. 1. ALAPVETŐ CÉLJAINK	16
6. 2. ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATAINK.....	16
6. 2. 1. Az egészséges életmód alakítása	16
6. 2. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés feladatai	17
6. 2. 2. 1. Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai.....	17
6. 2. 2. 2. Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai	18
6. 2. 3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	18
6. 3. NEMZETISÉGI NEVELÉSI CÉLJAINK ÉS FELADATAINK.....	19
6. 4. PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA	20
7. A NEVELÉS KERETE.....	21
7. 1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEINK	21
7. 1. 1. A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.....	21
7. 1. 2. A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása	22
7. 1. 3. A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése	23
7. 1. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	24
7. 2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	24
Az óvodapedagógus feladatai:	24
7. 2. 1. Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése.....	24
7. 2. 2. A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és –megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.....	25
7. 2. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	27
7. 3. A NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉS MEGSZERVEZÉSE	27
7. 3. 1. A nemzetiségi óvodai nevelés formái.....	27
7. 3. 2. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	28
8. A PROGRAM AJÁNLOTT NAPIRENDJE.....	29
8. 1. JAVASLAT A GYERMEKEK NAPIRENDJÉNEK ELKÉSZÍTÉSÉHEZ	29
9. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE	30
9. 1. HAGYOMÁNYÖRZÉS, NÉPSZOKÁSOK.....	30
9. 1. 1. Az óvodában ünnepelhető jeles és kiemelt napok időrendben	30
9. 1. 2. A néphagyományörzés ajánlott tartalmai.....	35
10. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI	38
10. 1. JÁTÉK, JÁTÉKBA INTEGRÁLT TANULÁS	38
AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI:.....	38
10. 1. 1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása	38

10. 1. 2. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva	40
10. 1. 3. A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban	41
10. 1. 4. A z óvodapedagógus játéksújtó, játékirányító metóduainak alkalmazása	41
10. 1. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	41
10. 1. 6. Játékba integrált tanulás	42
10. 1. 7. Javaslat a gyermekek hetirendjének elkészítéséhez	43
10. 1. 8. A szervezett tanulás formái	43
10. 1. 9. A szervezett tanulás munkaformái.....	44
10. 1. 10. A szervezett tanulás időkeretei	44
10. 1. 11. A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek	44
10. 1. 12. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez	44
10. 2. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	45
10. 2. 1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.....	46
10. 2. 2. A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása	46
10. 2. 3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével	48
10. 2. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	48
10. 3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC	49
10. 3. 1. A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása	49
10. 3. 2. A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása	50
10. 3. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása	51
10. 3. 4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal	51
10. 3. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	52
10. 4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA	53
10. 4. 1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése	53
10. 4. 2. A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése	54
10. 4. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása	55
10. 4. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	55
10. 5. MINDENNAPOS MOZGÁS.....	57
10. 5. 1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.....	58
10. 5. 2. A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében	59
10. 5. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	60
10. 6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	61
AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	61
10. 6. 1. A 3-6-7 éves gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében.....	61
10. 6. 2. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése	63
10. 6. 3. A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során	64
10. 6. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	64
10. 7. MUNKAJELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	65
10. 7. 1. A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása	65
10. 7. 2. A munkaeszközök használatának megtanítása	66
10. 7. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	66
10. 8. TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	67
11. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	68
12. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	70
12. 1. A SZÜLŐ, A GYERMEK ÉS A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI	70
12. 2. AZ ÓVODÁNK ÉS A CSÖMÖRI RÓZSAKERT EVANGÉLIKUS ÓVODA KAPCSOLATA.....	71
12. 3. AZ ÓVODA ÉS A FENNTARTÓ KAPCSOLATA	71
12. 4. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA.....	71
12. 5. AZ ÓVODA ÉS A MŰVÉSZETI ISKOLA, EGYÜTTESEK, ALKOTÓK KAPCSOLATA	72
12. 6. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK KAPCSOLATA	72
12. 7. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI	72

13. A PROGRAM ERŐFORRÁSA	74
13. 1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK	74
13. 2. TÁRGYI FELTÉTELEK.....	75
14. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÜK ELŐSEGÍTÉSE.....	76
14. 1. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK	76
14. 1. 1. Sajátos nevelést igénylő gyermek (SNI)	76
13. 1. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTM)	79
14. 1. 3. Kiemelten tehetséges gyermek.....	80
14. 2. HÁTRÁNYOS, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYERMEK.....	81
14. 2. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink, az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedéseink.....	81
14. 2. 2. Általános feladataink.....	82
15. AZ ÓVODAIGAZGATÓ FELADATAI	83
15. 1. PEDAGÓGIAI FELADATOK.....	83
15. 2. AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELMI FELELŐS MUNKÁJA	83
15. 3. SPECIÁLIS GYERMEKVÉDELMI FELADATOK	84
16. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	85
17. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK	86
FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT SZAKIRODALOM	87

1. AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA, ADATAI

Az óvoda neve:

- ☼ Csömöri Nefelejcs Művészeti Óvoda

Címe:

- ☼ 2141 Csömör, Laki u. 3.

Telefonszáma:

- ☼ 06-28/543-940;

Az intézmény működési területe:

- ☼ Csömör közigazgatási területe.

Az intézmény típusa:

- ☼ óvoda.

OM azonosító:

- ☼ 032836.

Törzsszám:

- ☼ 651459

Az óvoda alapító okiratának száma:

- ☼ 3594/2018. Képviselő-testületi határozat

Alaptevékenysége:

- ☼ 851020 Óvodai nevelés
- ☼ 091120 Az óvodai nevelés sajátossága: A többi gyermekkel együtt, azonos csoportban nevelhető **beszédfogyatékos, érzékszervi (látási, hallási) fogyatékos**, az akadálymentesítést nem igénylő járóképes, vagy kevés segédeszközzel közlekedő **mozgásszervi fogyatékos**, valamint a **pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása**.
- ☼ 091130 Nemzetiségi óvodai nevelés: szlovák és német nemzetiségi csoportban.

Kiegészítő tevékenysége:

- ☼ 096015 Gyermekekéktetés köznevelési intézményben
- ☼ 096025 Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben

Besorolása a gazdálkodási jogkör alapján:

- ☼ önállóan működő költségvetési szerv

Jogállása:

- ☼ önálló jogi személy

Az óvoda befogadóképessége:

- ☼ 250 fő

Az óvoda felügyeleti szerve, fenntartója, címe:

- ☼ Csömör Nagyközség Önkormányzata, 2141 Csömör, Szabadság u. 5.

Telefonszáma:

- ☼ 06-28/544-020

Az óvodai csoportok száma:

- ☼ 10 csoport (Százszorszép, Pitypang, Búzavirág, Tulipán, Pipacs, Boglárka, Napraforgó, Margaréta, Hóvirág, Nárcisz)

2. KÖSZÖNTŐ

Szeretettel köszöntjük kedves Olvasóinkat, akik valamely okból kezükben tartják programunkat. Vagy azért, mert gyermekük a mi óvodánkba jár, vagy azért, mert szeretnék, ha ebbe az óvodába járna, vagy egyszerűen csak érdeklődnek az óvodában folyó nevelőmunka iránt.

Az óvodáskorú gyermekeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, a művészetek eszközeivel pedig hiteles és követendő mintákat kapjon.

A régi idők emberének életét meghatározta a család és a természet szeretete. A hagyományörzéssel nem a régi időket akarjuk visszahozni, hanem megmenteni belőle azt, ami érték.

A művészeti élménynyújtással az értékek megőrzésén túl, átadni, újra élővé szeretnénk tenni őket, hisz az értékek mai világunkban is követendőek és ezeknek az értékeknek a hiányát érezzük legjobban.

A gyerekeken keresztül a szülők érdeklődését is ráirányítjuk a hagyományörzésre, a művészetekre, így a családokkal együttműködve hatékonyabban érhetjük el céljainkat.

Hisszük, hogy ebben a rohanó világban, helytállni, megfelelni az élet elvárásainak, szembenézni a kihívásokkal csak az az ember képes, aki a különböző életkori szakaszokban szükségleteinek és igényeinek megfelelően élhetett. Az óvodáskor pedig a sokat játszó és mesét hallgató időszak!

Pedagógiai programunk megvalósítása során a gyermekeknek örömteli, játékos élményeket, szüleiknek értékteremtésre serkentő közös együttléteket kívánunk nyújtani.

Az óvoda igyekszik korunk elvárásainak megfelelni, az óvodahasználók igényeit kielégíteni, és a fenntartó elvárásainak eleget tenni. Törekszünk a rugalmasságra, igyekszünk az óvodai élet terén innovatívak lenni.

Az óvoda erőforrása a fenntartó által az éves költségvetésben szereplő összeg. Az emberi erőforrása a jól képzett, felkészült, innovatív óvodapedagógusok és a munkájukat segítő, pedagógiai asszisztensek, dajkák, technikai dolgozók.

Programunkban az egyes fejezetek címei, valamint a címoldalon látható szimbólum a kék-sárga szín együttesével készültek. Ennek oka, hogy hűek akarunk lenni településünk hagyományaihoz: Csömör zászlájának két színe ugyancsak a kék és a sárga.

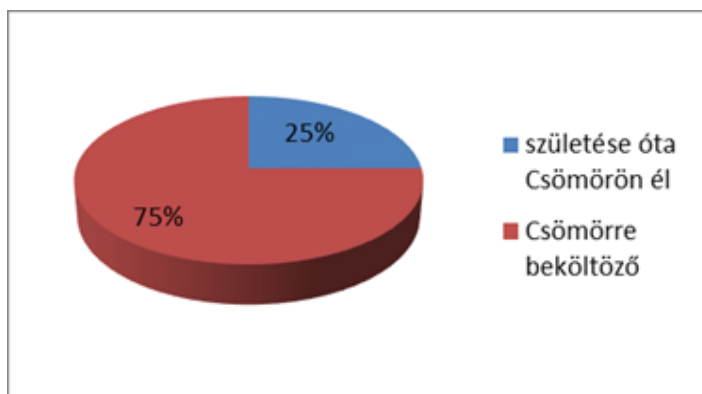
TELEPÜLÉSÜNK BEMUTATÁSA

Csömör társadalmi életének fontosabb jellemzői

Csömör települést társadalmi szempontból három fő, markáns jegy határozza meg: agglomerációs jellege, zsákfalú sajátossága, nemzetiségi hagyománya és közösségi jellege.

A nagyközség több tekintetben tipikus, néhány más vonatkozásban sajátos jegyekkel rendelkező **agglomerációs** település. Állandó lakóinak száma 2018-ban több mint 9 500 fő volt, amivel az ország harmadik legnagyobb, nem városi rangú településének számít a közel háromezer község között. Az életvitel szerűen itt lakók száma ráadásul meghaladja a 10 ezer főt. Az utóbbi három évtizedben bekövetkezett lakosságszám növekedés éppen duplájára növelte a faluban élők számát. A legutóbbi ismert felmérés alapján a helyieknek már csak egynegyede él születése óta a településen (*Lásd az alábbi diagramot!*). Az ide költözők többsége Budapestről, kisebb része a környező településekről érkezik. Mivel a kiköltözők között arányaiban nagy a fiatal, kisgyermekes családok száma, ezért a helyi oktatási-nevelési intézmények folyamatos férőhelybővítésre szorulnak (általános iskola, óvoda, bölcsőde). Ez a teljes fővárosi agglomeráció sajátossága, Csömör a kiköltözők aránya és a férőhelyi adottságok tekintetében átlagosnak tekinthető. Nem kétséges, hogy a dinamikusan változó helyi társadalom oktatási-nevelési igényeinek kielégítése, egyrészt a nagy lakóhelyi fluktuáció, másrészt a különböző igényű társadalmi csoportok miatt is, nem ró egyszerű feladatot a pedagógusokra.

Ön mióta él Csömörön?

N= 2 212

Fentiekhez társul még az a fővárosi agglomerációra általában jellemző munkaerő-piaci helyzet, hogy az aktív lakosság kb. fele a fővárosba ingázik napi szinten, a másik része vagy helyben, vagy a szomszédos településeken dolgozik. Az ingázó életmódnak ugyanakkor – a főváros által biztosított, minden területen jellemző gazdag szolgáltatási kínálat mellett – nyilván hátrányos velejárói is vannak, ami többek között a gyermeknevelést is érintheti, ha másban nem, akkor a gyermekekkel való foglalkozásra fordítható idő szűkebb voltában.

A fővárosi agglomerációban különlegesnek számít abból a szempontból Csömör, hogy a pesti oldal egyetlen ún. **zsákfaluja** (a budai oldalon is egy ilyen település van, Nagykovácsi), vagyis csak a főváros felé vezet közút. Ez azon túl, hogy közlekedésbiztonsági és közbiztonsági szempontból viszonylag kedvező helyzetet jelent (az erre vonatkozó statisztikák a legkedvezőbbek a térségben), a társadalmi életre is hatással van. Az itt élő polgárok a vegyes társadalmi összetétel ellenére az átlagosnál összetartóbbak, a kiemelkedően nagy számú civil szervezet komoly és színes közösségi életet szervez, aminek számos pozitív hozadéka van az óvodák és iskolák életében is akár közvetlenül, akár közvetve. A civil társadalmi élet szerves részét képezi a két nagy hagyományú helyi keresztény közösség, a római katolikus és az evangélikus, de a múlt századelőn gyökeret verő baptista, és az utóbbi

évtizedben megerősödő református gyülekezet is egyre inkább meghatározó társadalmi súlyú. Az egyházak jelenléte a helyi iskolában és óvodákban már régóta természetes, az országos evangélikus egyház ráadásul 2018 őszétől átvette fenntartásba a Kacsóh P. utcai óvodát. A harmadik fontos társadalmi tényező, a nemzetiségi hagyomány. Csömör nagyrészt szlováktól, kisebb részt német-sváb gyökerekkel rendelkezik. Még napjainkban is több idős néni tót képviselőként jár az utcán, és a régi családokban gyakori a kevert tót-magyar nyelvhasználat. A két nemzetiségi önkormányzat aktivitásának köszönhetően mind az iskolában, mind az óvodákban erős a hagyományápolás, nemzetiségi osztályok, csoportok működnek. A település kulturális és közösségi életében is komoly szerepe van a nemzetiségi kötődésnek, illetve hagyományápolásnak.

(Fábry István polgármester gondolatai)

3. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

A létesítményt 2007. szeptember 30-án ünnepélyes keretek között adta át Csömör Nagyközség Önkormányzata. A gyönyörű épület a XXI. század követelményeinek teljes mértékben megfelel. Tervezője Szák Kocsis Pál, akinek alábbi gondolatai – melyet a tervdokumentációk mellékleteként fogalmazott meg – tükrözik a feltétel nélküli gyermekszertetet és a hivatása iránt érzett elkötelezettséget:

„A jövőnk záloga a gyermek.” Sajnos mai egyre anyagiassult világunkban mind kevesebben vallják ezt az örök érvényű gondolatot, s könnyen elveszíthetik a természetből eredő ősi ösztön kegyelmi ajándékát. Lelket nagyító, hogy még vannak helyek, vannak emberek, ahol ez nincs így, s vállalják anyák, apák azt a boldog és teljesebb emberré tevő mindennapi küzdelmet, és örömmel tetéző lemondást, amit a gyermekek vállalása, befogadása, felnevelése, önálló életútra terelése jelent. Az ilyen helyeken bölcsődét, óvodát, iskolát, JÖVŐT kell építeni.

Az apró csillagszeműek – akiket édesanya igazgat otthon három évig – első komoly találkozása a VILÁG-gal az óvoda. Igazi intézmény, a kicsik „dolgozó”-ja, valóságos világ a világban. Egy épített teljesség, elvarázsoló helyszín, csoportos tevékenységek – mesék, játékok, éneklés, tánc, rajz, versek, társas kapcsolatok, ismeretek – a „naggyá” fejlődés „földje”.

Az óvodaépítés alapgondolata már évtizedes gyökerű Csömörön, ebben a nagy hagyományú, kicsit zárt, de igazi értékeket valló, sajátos világú nagyközségben. Óvoda, iskola, kultúra, sport, megélhetés. Óhajtott és áldozatos munkával megteremtett valóságosan ÉLŐ világ...

Az óvoda – mint nevének kettős jelentése is mondja – reménységünk szerint a közeli jövőben a kiteljesedőbb óvodai lehetőségek és széles körű tevékenységek következtében, valamint az épületben rejlő üzenet révén még felejthetlenebb élmény (ne felejts!) lesz az innen kijövő, kinövő apró reménységeink számára.” (Lejegyezte Szák Kocsis Pál 2005 novemberében)

1986-ig kinevezett vezető irányította az intézmény munkáját, majd a törvény értelmében pályázat útján lehetett elnyerni az óvodavezetői állást. Évtizedeken keresztül a gödöllői járás gyakorolta a szakmai felügyeletet óvodánk felett.

1971-től az Óvodai nevelés programja alapján végezték az óvónők nevelő-oktató munkájukat. 1989-ben jelent meg az új program, amely már nagyobb módszertani szabadságot engedett, és előtérbe helyezte a gyermeki pszichés és mentális jellemzőket. Az 1990-es évektől egyre több alternatív óvodapedagógiai törekvéssel ismerkedhettünk meg.

Az 1996-ban kiadott kormányrendelet fogalmazta meg Az óvodai nevelés országos alapprogramját, és a többszörösen módosított közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: KT.) 45. § (1) pontja kimondta:

„Az óvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján nevelési programot készít, vagy az így módon készített nevelési programok közül választ.”

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény egy merőben új szellemiséget, értékrendet közvetít. 2012. szeptember 1-jétől fokozatosan lép életbe, ezért programunkat az új előírások alapján módosítjuk. Figyelembe vesszük a 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendeletet, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramját újítja meg, és a 2013/14. nevelési évtől válik érvényessé.

Óvodánk Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel-című program adaptációját választotta. Nevelőtestületünk ezzel a programmal tudott a legjobban azonosulni – figyelembe véve a környezeti adottságokat, személyi, tárgyi feltételeket. Ezáltal lehetőségünk nyílik a csömöri néphagyományok megőrzésére, továbbadására már az óvodás korosztály körében is.

A program alappillére kettős: az érzelmekre épít, és a gyermek esztétikai tevékenységét, alkotóképességének fejlesztését hangsúlyozza.

Az érzelmeknek – fejlődés lélektani tanulmányaink és gyakorlati tapasztalataink alapján is megállapíthatjuk, hogy – rendkívüli jelentősége van az óvodás gyermek életében. Tudjuk, hogy ez a kor a nagyfokú emocionális ingerlékenység, érzelmi labilitás, polarizált érzelmek kora. Varga László* szerint pozitív érzelmek növelik az intellektuális teljesítményt, az érzelmek az agyi hálózat ragasztóanyaga. A 3 éves gyermek agya 2,5x aktívabb, mint a felnőtté. Ezen sajátosságokat olyan szeretetteljes pedagógiával szeretnénk befolyásolni, amelyben a gyermek érzelme differenciálódhat, érzelmi állapotának tartóssága növekedhet, a gyermek érzelmi labilitása csökkenhet, megszelídülhet végleteket mutató érzelmi reagálása, fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gyermek gazdag érzelmi skálája, és megerősödhetnek magasabb rendű érzelmei.

A program másik alappillére a tevékeny óvodai élet megteremtése, amelyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek, hogy a kreatív gondolkodási irányt megerősítsék. Az eredeti, kreatív gondolkodás megerősítése utat nyit a képzelőerő, alkotóerő kibontakoztatásához.

Ehhez az alábbi kreatív gondolkodás területét bemutató elméletet (J. Geoffrey Rawlinson: A kreatív gondolkodás és az ötletbörze) éreztük találónak, amely kapcsolatot teremt a művészettel és a humorral, valamint utat nyit a tapasztalat útján szerzett gondolkodásra.

HUMOR HAHA	→ → →	Robbanásszerűen oldja a feszültséget, lazít, jó közérzetet teremt.
FELFEDEZÉS AHA	→ → →	Hagyja a gyermeket kíváncsiskodni, kutatni a tárgyi, természeti, társadalmi környezetet észrevenni.
MŰVÉSZET AH	→ → →	Segít megélni a művészet által kiváltott érzélem gazdag és ellenőrzött feszültségoldást.

2012. szeptember óta szlovák és német hagyományörző nemzetiségi nevelés is folyik intézményünkben.

2013. októbertől ráépítéssel, két csoporttal bővült intézményünk.

3. 1. HELYZETKÉP ÓVODÁNKRÓL

Csömör nagyközségre a lakosság lélekszámának ugrásszerű növekedése jellemző. A beiratkozó gyermekek magas száma és kor szerinti megoszlásának aránytalansága miatt intézményünkben osztott és vegyes életkorú, magas létszámú csoportok működnek.

Az utóbbi évek reformpedagógiai törekvései, illetve Az óvodai nevelés országos alapprogramja hatására ma már kizárólag **a gyermek érdeklődésére és kíváncsiságára támaszkodva** tervezzük meg az óvodai életet. A gyermeki tanulás saját élményű tapasztalatszerzés és mintakövetés formájában az egész nap folyamán adódó helyzetekben valósulhat meg. Az életkori sajátosságok érvényesülése érdekében nagyobb szerepet szánunk a *spontán szerzett ismeretek* megszerzésének. Ez természetes módon növeli a **játék** és a játékos tevékenységek jelentőségét.

3. 2. AZ ÓVODA SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Óvodánkban összesen 39,5 engedélyezett álláshely van.

Az óvodánkban a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodapedagógusaink tevékenysége és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkája hozzá járul az óvodai nevelés eredményességéhez.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

Mivel nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevel óvodánk, ezért feladatunk, hogy megvalósítsuk a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

Amennyiben hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is neveljük óvodánkban dolgozóinknak feladata lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

3. 3. Az ÓVODA TÁRGYI FELTÉTELEI

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését úgy alakítottuk ki, hogy az szolgálja a gyermek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa egészsége megőrzését, fejlődését. A gyermekek óvodai életének színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Lehetővé tesszük mozgás- és játékigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vesszük körül. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra is hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyezzük el. Megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvoda az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremt a szülők fogadására.

3. 4. Az ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

- ✿ A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
- ✿ Napirendünket a folyamatosság és a rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
- ✿ Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.
- ✿ Az óvodai élet megszervezése során törekszünk a személyes interakciókra, előszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.
- ✿ Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését a kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósul meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezzük meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
- ✿ A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
- ✿ A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

3. 5. Az ÓVODA JELLEMZŐI

A korszerű létesítmény 2007. október 1-jén nyitotta meg kapuit a csömöri óvodások számára. Az épület egy kotlóst formáz, mely szárnyaival mintegy védelmezi a kiscsibéket: a csoportszobában felhőtlenül játszó óvodásokat.

Az épületbe érkezőt **ovi-galériánk** fogadja, melyen évszakonként színeiben és témában megújulva, Csömörön élő művészek alkotásaiban gyönyörködhet. A csoportszobák déli tájolásúak, saját öltözővel és mosdóval rendelkeznek. A kor előírásainak megfelelő közös és kiszolgáló helyiségekkel is rendelkezünk: orvosi szoba, elkülönítő, felnőtt öltözők az óvodapedagógusok és a dajkák részére, irodahelyiségek, valamint az emeleten három helyiség (logopédiai szoba, mozgásfejlesztő szoba, nevelői szoba), mely egybenytva 80 férőhelyes konferenciateremmé válik.

Az épületbe érkezők tájékozódását segítik a csoportok nevét és virágképét mintázó cégértáblák. Az épület esztétikai megjelenését emeli Hermányos Mária grafikus óvodánkunk ajándékozott munkái.

Az óvodaudvar közepén hatalmas füves terület ösztönzi a gyerekeket mozgásos tevékenységre, mely kiválóan alkalmas csoportos rendezvények lebonyolítására is. Ezen felül csoportjaink saját játszóterületén korszerű, mozgásfejlesztő kombinált fajták, babaházak, homokozók szolgálják a gyermekek mozgásigényének kielégítését.

Törekszünk arra, hogy lehetőségeinket jól kihasználva elősegítsük a gyerekek harmonikus fejlődését, képességeik kibontakozását, személyiségük fejlődését.

A férőhely iránti igény a létesítmény bővítését indokolta, így 2013. szeptember 26-tól újabb 50 férőhellyel bővült épületünk, így már 10 óvodai csoportban 250 férőhellyel rendelkezünk.

4. AZ ÓVODA FUNKCIÓJA

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek (77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet) megfelelően:

- ☼ a gyermeket - mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondolkodás és különleges védelem illeti meg,
- ☼ a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be,
- ☼ az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok alapvető tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.
- ☼ Ennek keretében e rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjának módosításával biztosítja a gyermekek sikeres iskolai előrehaladásához szükséges képességek, készségek célzott óvodapedagógiai fejlesztését, a minőségi és megfelelő pedagógiai, módszertani tartalom megjelenítését, a nagycsoportos korosztályú gyermekek személyiségfejlődésének segítségét, a tanulás, ismeretszerzés iránti motiváció és a hazája, nemzete értékei iránt való elköteleződés kialakítását.
- ☼ az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Az óvodánk módosította pedagógiai programját, az új Országos Alapprogramnak megfelelően, hogy szakmailag összehangolt rendszert képezzen. Intézményünk szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a következőképpen határozza meg az óvodaképet és funkcióját:

„Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda **funkciói**: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.”

Ebből a meghatározásból világosan következik, hogy az óvoda nem pusztán gyermekmegőrző hely, ahol jól játszhatnak a gyermekek, míg a szüleik dolgoznak. Óvodánk gondozza, ápolja, védi a gyermekeket, és mindent elkövet azért, hogy a családi közösséget kiegészítve szocializálja őket. Nagy figyelmet fordítunk a szokáskialakító, nevelő funkcióra, amely fejlesztő munkát jelent. Így a gyermekek mindent elsajátíthatnak, hogy az iskolai életre alkalmassá váljanak.

5. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontság úgy jelenik meg: hogy gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

5. 1. KIINDULÁSI PONTJAINK

- ☼ Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
- ☼ Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.
- ☼ Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).
- ☼ Az óvodai nevelésben alapelv, hogy
  - a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi,
  - b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását,
  - c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- ☼ Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és értelmi képességek egyéni és életkorspecifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületekről, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- ☼ A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzeti hagyományok átörökítését, a nemzeti gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

- ☼ A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
- ☼ Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszthető.
- ☼ Nevelik, fejlesztik a társkapcsolatok, az óvoda összes dolgozója, ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy:

„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”

- ☼ Minden gyermek ismerje és tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.

5. 2. GYERMEKKÉPÜNK

Feltételezzük, hogy minden gyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez és az alkotó tevékenységekhez. Ha mindezt az óvodában megkapja, kialakul az óvodás tartása, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.

Abból indulunk ki, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Elsődleges célunk az emberi személyiség teljes kibontakoztatása, amely során biztosítjuk az óvodás gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődését az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, valamint a hátrányok csökkentését. A gyermeki személyiséget úgy szeretnénk alakítani a művészeti nevelés segítségével, hogy az iskolába lépés idejére nyitott, érdeklődő, önálló, természetszerető és – védő, tisztelettudó, segítőkész egyén váljék belőle.

6. PROGRAMUNK GLOBÁLIS CÉLRENDSZERE

6. 1. ALAPVETŐ CÉLJAINK

- ☼ Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével
- ☼ Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a gyermeki személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése
- ☼ A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

6. 2. ÁLTALÁNOS NEVELÉSI FELADATAINK

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése. Ezen belül:

- a) az egészséges életmód alakítása,
- b) az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- c) az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

6. 2. 1. Az egészséges életmód alakítása

- ☼ Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:
  - a) a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
  - b) a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
  - c) a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
  - d) az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettségi-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
  - e) életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;
  - f) a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése;
  - g) a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;

h) megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó-, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

6. 2. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés feladatai

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légkörre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

- ✿ érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, szeretetteljes, nyugodt légkör megteremtése;
- ✿ olyan óvodai élet megszervezése, amelyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás;
- ✿ a mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását;
- ✿ a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés, pozitív attitűd segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek legyen képes a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat;
- ✿ az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban;
- ✿ az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek;
- ✿ az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére;
- ✿ a szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását;
- ✿ a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

6. 2. 2. 1. Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- ✿ az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb – tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását;
- ✿ a gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást – különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítésére;

- ✿ a kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását;
- ✿ a meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését;
- ✿ az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy képi eszközök segítségével szabadon kifejezhessék.

6. 2. 2. Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- ✿ az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének fokozatos kialakítása;
- ✿ a harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlása segítse elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását;
- ✿ az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását;
- ✿ az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt;
- ✿ a művészeti tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élménybefogadó képesség;
- ✿ az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének;
- ✿ a gyermekek legyenek képesek a tárgyi, emberi, természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

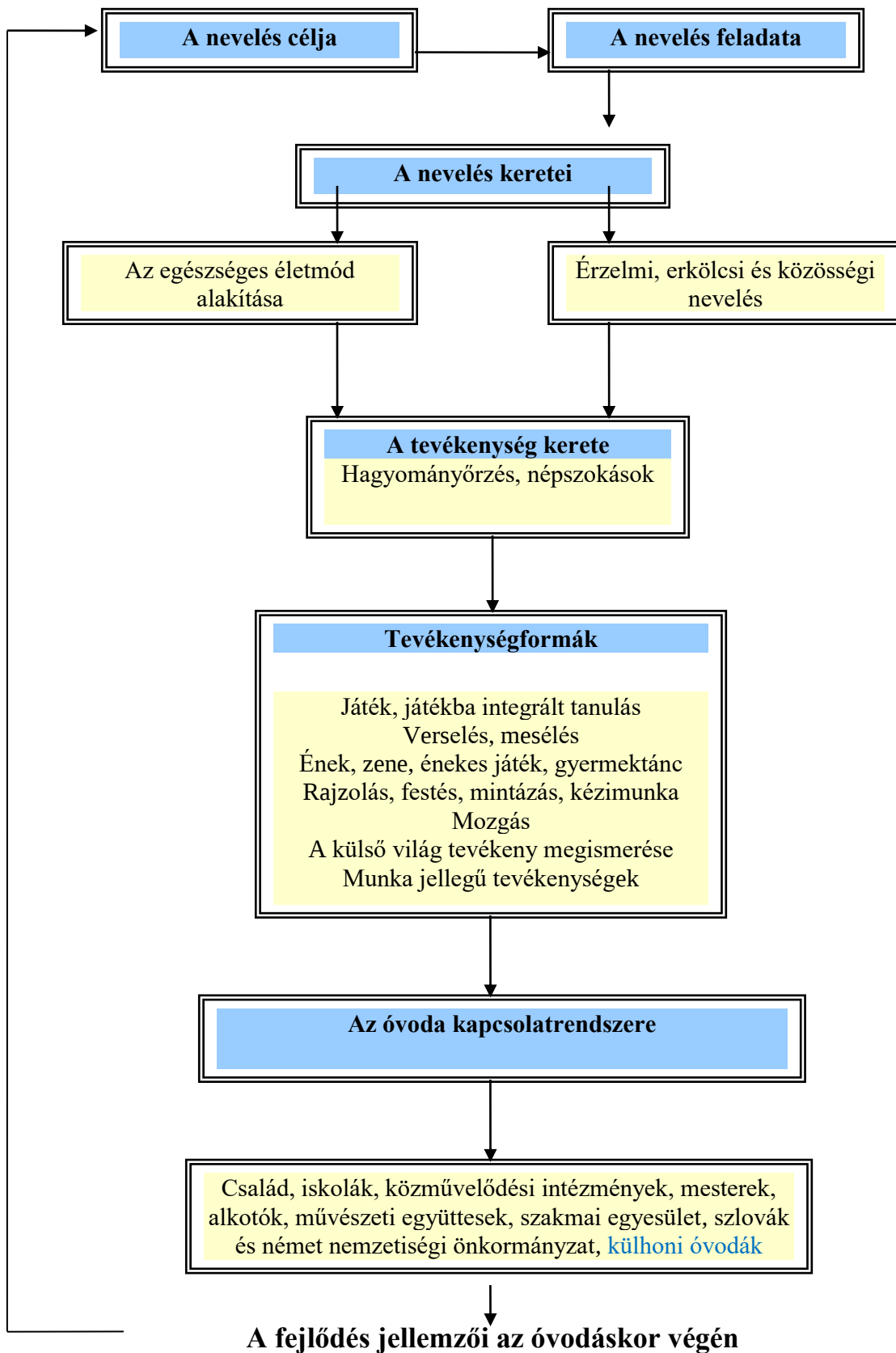
6. 2. 3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- ✿ Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelés egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
- ✿ Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- ✿ Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

6. 3. NEMZETISÉGI NEVELÉSI CÉLJAINK ÉS FELADATAINK

- ☼ A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.
- ☼ A nemzetiségi nevelés célja és feladata:
  - biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára;
  - kapcsolatot tartson fenn, a nemzetiségi önkormányzatokkal ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat;
  - a helyi kulturális programokon aktívan vegyen részt,
  - készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv, iskolai tanulására,
  - segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.
- ☼ Törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett – figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét – minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció. Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánzásokon alapuló nyelvelsajátítást.
- ☼ A nemzetiségi kultúr kincséből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást. A kialakult nyelvi szituációk függvényében a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjának heti és napirendjét.

6. 4. PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA

7. A NEVELÉS KERETE

7. 1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEINK

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ☼ a gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése
- ☼ a gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
- ☼ a gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése

7. 1. 1. A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Az óvodapedagógus az óvodai felvétel után a gyermekekről a szülővel együtt **anamnézist** készít, és a szülő kitölti az „Információ gyűjtése gyermeke neveléséről” c. igényfelmérő lapot (a családlátogatás alkalmával). Ezzel elindítjuk az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezzük a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységéhez elengedhetetlen.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt folyamatos megfigyeléssel, **összehasonlító mérésekkel** segíti az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását: testsúly, testmagasság, láb-kéz mérete, szem- és hajszín, nemek stb.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, aki őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő meta jelzésekkel közeledik feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetít. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt a gyermekek önálló testápolási, étkezési, öltözködési szokásainak szintjét az óvodába lépés pillanatától kezdve vizuális projektrendszerrel kíséri figyelemmel. A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel – a **dajkák és lehetőség szerint pedagógiai asszisztensek** bevonásával együtt – végzi a teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák az egészséges életmód szokásainak sorrendjét és azok fogásait.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyag-szükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda figyelemmel kíséri a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítjuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével is élve.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A szülők segítségével igyekszünk megismerni ezeket, és kellő toleranciával elnézzük a kezdeti étvágytalanságot, válogatást.

Később ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek ápolása közben beszélget a gyermekekkel, hogy annak kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz megteremtjük az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhessek ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermekeket. Az óvodapedagógus feladata következetesen kérni a szülőket, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, izléses öltözködés előnyéről. Türelmes meggyőző munkával a szülők jó partnereinkké válhatnak.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessek a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend és biztonság. Az elalvás előtti mesélés és azt követően altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Lehetővé tesszük, hogy minden alkalommal átélhessek a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szenderegés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvási igénye.

7. 1. 2. A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozzuk mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törülköző használatával igyekszünk gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Óvakodunk a gyermekek megszégyenítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a gyakori rövid **prevenációs fejlesztő tornák**, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A gyermekek egészséges életmódját úgy biztosítjuk, hogy minden nap **edzési lehetőséget** teremtünk a számukra. Erre a legtöbb lehetőséget a **szabadban tartózkodás** biztosítja, amely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében **napi kocogó-futó lehetőségeket** szervezünk. A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk dönthetik el, mennyit futnak. A felnőttekkel együtt végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

7. 1. 3. A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A *tárgyi környezet*, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, akkor is megfelelő alapot ad az óvodai nevelőmunkához, ha szerényebb.

Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**. Minden csoportnak van egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják az óvodapedagógusukat. Ugyanakkor biztosítjuk az udvarrészek közti átjárhatóságot – a közösen kialakított szokásrendszer betartása mellett. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok virág, cserje. A homokozókhöz, labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. Megteremtjük a feltételét annak, hogy énekes, dramatikus játékokat játszhassanak, bábozhassanak.

Az óvoda épületét a nevelési-fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében az óvodapedagógusok esztétikusan, ízlésesen rendezik be. A több funkciót betöltő **csoportszobát** alkalmassá tesszük a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot szabadon hagyjuk, csak olyan függönyt használunk, ami nem veszi el a fényt. Tűző nap esetén biztosítjuk az elsötétítést.

A többféle játéktevékenységhez **elkülönített részeket** alakítunk ki a csoportszobában. Esztétikus mesebirodalmat tervezünk meg, ami a személyes percek, a napi mesélés, a drámajátékok, a bábozás színtere. Biztosítjuk, hogy a gyermekek nyugodtan rajzolhassanak, barkácsolhassanak, mintázhassanak, festhessenek, mindent megtaláljanak, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. Kialakítunk egy olyan helyet, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez, ahol elhelyezhetők a csoportos séták alkalmával talált „kincsek” és a nagymozgásos eszközök. A projekt sarokban biztosítjuk a tárgyi feltételeket.

A csoportszobát színben, formában, a díszítés anyagának tudatos összeválogatásával komponáljuk meg.

Az **öltözők** ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése nyugodt feltételt biztosít a vetkőzéshez, öltöztetéshez. Az öltözőben a szülők részére érdeklődést felkeltő, esztétikus táblát helyezünk el, ahol részletes tájékoztatást kapnak a csoport mindennapjairól. A projektekről készült fényképeknek, albumoknak, tablónak, kiállításnak is helyet biztosítunk.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait képi formában is megjelenítjük a szokások rögzítésének elősegítésére.

Az óvodába belépőt az **ovigaléria** fogadja. A kiállított alkotások a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják még a szülőknek is. A folyosón alakítunk ki olyan területet, ahol megjeleníthetők a gyermekek alkotásai.

A gyermekek önmegismerését, én-formálását, az élménykövetítést az együtt átélt élmények minél többszöri megtekintését, a szülők szemléletformálását segítik a rövid video felvételek, amit többször is megnézhetnek.

7. 1. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ☼ A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- ☼ A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. A zsebkendőt önállóan használják.
- ☼ Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- ☼ Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát, kést. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- ☼ Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki- és begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- ☼ Ruhájukat esztétikusan, összehajtva a helyére teszik.
- ☼ Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- ☼ Ügyelnek saját külsejükre, amelyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

7. 2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül a csoport normáinak tiszteletben tartásával. Az óvoda alkalmazottai felelősek azért, hogy pedagógiai programunk értékrendjét kialakítsuk, állandósítsuk, és a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek, továbbá a felnőtt-felnőtt közötti kapcsolatokban a pozitív attitűdöt, érzelmi töltést érvényesítsük.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ☼ Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig
- ☼ A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő és –megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében

7. 2. 1. Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Személyiségükben az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. Ennek hatására kialakul az érzelmi kötődés társaikhoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönzi őket.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Minden óvodai csoportnak hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma van, ami sajátos egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését. Pl.: a szeretett báb, aki mindenre megtanít, és megdicsér.

Az otthonosság érzését segíti elő az is, hogy minden gyermeknek tároló helyet biztosítunk, ahová saját eszközeit, játékait, a mikrocsoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A gyermekek érkezésekor az óvoda folyosóin nyugalmat árasztó hangszeres zene szól. Különösen vigyázunk arra, hogy a zene hangereje ne nyomja el a gyermekek, szülők beszélgetését.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához való érzelmi kötődését. A szülőkkel együtt megteremtjük a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül úgy, hogy egyre kevesebb időt töltenek bent. A gyermekeknek a szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A befogadásban mindkét óvodapedagógus részt vesz, és a dajkával, lehetőség szerint pedagógiai asszisztenssel együtt gondosan előkészítik ezt az időszakot. A sok érdekes, izléses játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek. Az idősebb óvodások segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekek beszoktatásában.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végzik a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, otthonról hozott szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítenek a kiscsoportosok öltöztetésében, gyengédséggel, szeretettel veszik őket körül.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető élet** szükséges. Óvodánk közösen tervezi és értelmezi hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse a kudarcélmény elkerülése miatt. Az óvoda ünnepnapjaiban is jelképek, szimbólumok, a felnőttek élménykövetítése és a személyesség jelenik meg.

A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk, hogy minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választhassanak, hogy gyakran átélhessék az önállóságot, amely belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot hozhat létre. Így kialakul, hogy egy időben egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is.

7. 2. 2. A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és –megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet – határokkal együtt. A határokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, amelyet a szülőknek is érthetővé, alkalmazhatóvá teszünk.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelennek meg:

- ✿ A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket.
- ✿ Parancsolás helyett igyekezzon kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- ✿ A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- ✿ A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- ✿ A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- ✿ Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- ✿ A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- ✿ A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kívárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről, úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- ✿ A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátorítatlan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- ✿ Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- ✿ A felnőtt – gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg, a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás. (A személyes perceket biztosítsa az óvónő minden gyermeknek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzésének elfogadása kapjon hangot.)
- ✿ A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észre véteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- ✿ Tiltalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- ✿ A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.)

Ezeket az elveket nyilvánosságra hozzuk, értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is. Elemezzük, vizsgáljuk a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Sokféle játékos eszközt használunk az egyéni jellemzők kimutatásához.

7. 2. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✿ A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- ✿ A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés szokásszabályainak betartása. Egymást megkérlik a szabályok betartására.
- ✿ A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességében.
- ✿ Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- ✿ Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül, ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- ✿ Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- ✿ Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket.
- ✿ Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- ✿ Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.

7. 3. A NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉS MEGSZERVEZÉSE

- ✿ A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart.
- ✿ A nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusnak beszélnie kell a nemzetiség nyelvét, ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladatunk a kultúrkincs továbbörökítése.
- ✿ A nemzetiségi nevelést megvalósító csoportban jellemzően a nemzetiség nyelvén szervezzük a gyermekek óvodai életét. Törekszünk arra, hogy a gyermekek gondozásában résztvevő felnőttek is ismerjék és használják a nemzetiség nyelvét (tájn nyelvét).
- ✿ A nemzetiségi csoport nevelőmunkáját kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.), a nemzetiségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, különösen a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása terén.
- ✿ A nemzetiségi csoportnak rendelkeznie kell a nemzetiségi kultúra és nyelv ápolását segítő eszközökkel.
- ✿ A csoport környezet tükrözze a nemzetiség kultúráját, életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

7. 3. 1. A nemzetiségi óvodai nevelés formái

A nemzetiségi csoport a tevékenységi formákat Az óvodai nevelés országos alapprogramja szerint alakítja ki, a tartalmakhoz felhasználja a nemzetiségi nyelvi, irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit. Az óvodai nevelés kiterjed a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítésére és a nemzetiségi identitás megalapozására és fejlesztésére.

Intézményünk nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvodává válik a nemzetiségi csoportok beindításával. A nemzetiségi csoportok a magyar és szlovák, valamint a magyar és német

nyelv fejlesztését egyaránt szolgálják. E csoportok tevékenységi formáiban a két nyelv használata érvényesül. A két nyelv használatának arányát a nevelési programban az óvodai élet kezdetén a gyermekcsoport nyelvismerete határozza meg. A hangsúlyt a nemzetiségi nyelv fejlesztésére helyezzük.

„Az óvodába érkezéskor az első hetek, hónapok a beszoktatással telnek el, de már ekkor is szükség van arra, hogy a gyermekek hallják a nyelvet, ismerkedjenek vele, hallják a fontosabb kifejezéseket, amelyek a napi tevékenységekhez nélkülözhetetlenek.” – vallja Mátrai Valéria, szlovák nemzetiségi közoktatási szakértő.

7. 3. 2. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként:

- ☼ A gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt.
- ☼ Életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja a nemzetiség nyelvén közvetíteni.
- ☼ Tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben.
- ☼ Ismerjen a nemzetiség az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is).
- ☼ Ismerkedjék meg a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel, tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.

8. A PROGRAM AJÁNLOTT NAPIRENDJE

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének.

Tervezésnél figyelembe veszi a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesül a folyamatosság, a rugalmasság elve.

Az óvodapedagógus teljesíti a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, elegendő figyelmet szentel minden gyermekre.

A délutáni pihenés, alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 óra, a legnagyobbaknál pedig 1 óra.

A napirendjavaslat korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható.

8. 1. JAVASLAT A GYERMEKEK NAPIRENDJÉNEK ELKÉSZÍTÉSÉHEZ

Időtartam	Tevékenység	
6: 00 - 8: 30	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN	J Á T É K
	Személyes percek	
	Szabad játék	
8: 30 - 10: 30	Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos teendők, tevékenységek	
	Testápolási teendők	
	Tízórai Mindennapos mozgásos tevékenység Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének-zenei képességek fejlesztése	J Á T É K
10: 30 - 12: 00	JÁTÉK A SZABADBAN	
	Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták	
	Énekes játék az udvaron	
	Mindennapi edzés: kocogás, futás	
12: 00 - 13: 15	Ebéd	
	Testápolási teendők	
13: 15 - 15: 00	Pihenés, alvás mesével, altatódallal	
15: 00 - 16: 15	Testápolási tevékenységek	
	Uzsonna	
16: 15 - 18: 00	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN	J Á T É K
	Részképességek fejlesztése egyénenként	
	Egyénenkénti és/vagy kiscsoportos részképesség-fejlesztés	

Egy héten egyszer – a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt – a játékba integrált tanulás rendje felborul.

9. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE

9. 1. HAGYOMÁNYŐRZÉS, NÉPSZOKÁSOK

Ez a program a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógusok feladatának tekinti. Az óvodapedagógus beépíti a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött, vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Megteremtjük azt a miliót, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás.

Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk nemzeti, kulturális gyökere, s a mai gyermekek is megismerhetik szépségét, értékét. Ezen értékek továbbadásával erősítjük a gyermekekben a hazaszeretetet, és letesszük a szülőföldre való kötődés alapjait. A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. A nemzetiségi hagyományokat őrző csoportokban részt vevő óvodapedagógus ismeri a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladata a kultúrincs továbbörökítése. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit, népi játékeit, népmeséit, népdalait. Lakóhelyünk hagyományai szerint tervezzük meg a feladatokat, hiszen a hagyományőrzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódik.

Ápoljuk és fejlesztjük a nemzetiségi kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat, ezzel elősegítve a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését. Megjelöltük azokat a jeles és kiemelt napokat, amelyeket két nyelven szervezünk.

9. 1. 1. Az óvodában ünnepelhető jeles és kiemelt napok időrendben

Ősz	
	Központi szervezésű jeles napok: ♣ őszyitő ovigaléria ünnepség ♣ szeptember eleje ♣ őszi vásár (két nyelven) ♣ szeptember ♣ őszi mini sportnap ♣ szeptember ♣ őszyégi évszaki koncert ♣ november vége ♣ Magyar népmese napja ♣ szeptember 30 ♣ Márton napi felvonulás ♣ November 11
	Csoportonkénti szervezésű jeles és kiemelt napok:
	Szüret – jeles nap: ♣ szeptember ♣ a szüreti hagyományok felelevenítése délelőtt a gyermekekkel, csoportonkénti szervezésben.

Az állatok napja (okt. 04.) – kiemelt nap: ♣ október 04.	
Márton nap – jeles nap: Márton-napi lámpás készítés 2 nyílt nap ♣ november 11. (két nyelven)	
Csoportok műsoros bemutatkozása: ♣ október ♣ november	
Tél	
	Központi szervezésű jeles napok: ❄ Adventi gyertyagyújtás ❄ télnyitó ovigaléria ünnepség ❄ december eleje ❄ Mikulás-várás (csoportonként látogat) ❄ december 06 ❄ télvégi évszaki koncert ❄ február vége
	Csoportonkénti szervezésű jeles és kiemelt napok: Adventi készülődés ❄ az adventi gyertyagyújtás napjai: ❄ aktuális adventnek megfelelően pénteki napokon ❄ nyílt hetek: november végétől – december közepéig tart ❄ a nyílt hetekben 3 alkalommal látjuk vendégül a szülőket (naponta 7-8 szülőt); 2 napon át délutáni, 1 napon át délelőtti programot szervezünk
	Farsang – jeles nap: ♣ jelmezes mulatság a délelőtti órákban: ❄ február
	Csoportok műsoros bemutatkozása: ♣ január ♣ február
Tavaszi	
	Központi szervezésű jeles napok: ♣ tavasznyitó ovigaléria ünnepség ♣ március eleje ♣ Tavasz mini sportnap ♣ április ♣ Családi egészség- és sportnap ♣ május eleje ♣ Tavaszvégi évszaki koncert ♣ május vége
	Csoportonkénti szervezésű jeles és kiemelt napok: Március 10. - Beporzók napja Március 15. – kiemelt nap, nagycsoportban jeles nap: ♣ ünnephez kapcsolódó jelképek készítésével emlékezünk.
	A víz világnapja – kiemelt nap: ♣ március 22.
	Húsvét – jeles napok: ♣ az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltésre következő vasárnap ♣ Húsvét napját megelőző szerdán: a gyermekek megajándékozása ♣ Húsvét hétfőt követő szerdán: húsvéti locsolkodás
	♣ A Föld napja – kiemelt nap: ♣ április 20.

	♣ Anyák napja – jeles nap: ♣ április utolsó hetétől - május második hetéig: (két nyelven)
	♣ Madarak és fák napja – kiemelt nap: ♣ május 10.
	♣ Gyermeknap – kiemelt nap: Gyermekhét ♣ május utolsó hete
	Csoportok műsoros bemutatkozása:
	♣ március.
Nyár	
	Központi szervezésű jeles nap:
	☀ Nyárnyitó ovigaléria ünnepség ☀ június eleje
	Csoportonkénti szervezésű jeles napok:
	☀ Évzáró kerti mulatság: ☀ május második hetétől– június második hetéig tart; (két nyelven)
	☀ Az iskolába készülő nagycsoportosok búcsúztatása: ☀ június második hetének szerdáján

Évszaknyitó Ovigaléria

Az Ovigaléria-felelős óvodapedagógusok a nevelési évet megelőző hónapokban felkeresik a Csömörön élő művészeket, az óvodánkba járó gyermekek művész szüleit és megtervezik az Ovigaléria időpontjait. Az Évszaknyitó Ovigalérián a nagycsoportos korú gyermekek vesznek részt. A szervezési feladatokat elvégzését megosztják az összes 5-6-7 éves gyermekek között oly módon, hogy nevelési év elején egyeztetnek az óvodapedagógus kollégákkal. Vállalási tervet készítenek a szervezési feladatok elvégzésére, a sikeres Ovigaléria megvalósulásának érdekében.

Élmény- és tapasztalatszerzés megnevezése	Felelős (csoport)
A művész felkérése.	Ovigaléria-felelősök
A kinyomtatott meghívók szétosztása a csoportoknak	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei
Ajándék vásárlása, készítése, csomagolása. Ajándék átadása a művész számára.	Megbízott csoportok, 5-6-7 éves gyermekei
Szeretettüzenet készítése a művész számára.	Megbízott csoport óvodapedagógusa
A vendéglátás előkészítése, egyeztetve a konyhas dajkákkal, a vendéglátás lebonyolítása.	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei
A meghívók kifüggesztése a faliújságokra.	Minden csoport a saját öltözőjében a központi faliújságra helyezi
Az előző kiállítás leszedése, a galéria takarítása. A galéria újbóli berendezése.	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei
A megnyitó napján a padok elhelyezése az aulában és a kézműves foglalkozás helyszínének berendezése.	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei dajka nénik, gondnok

A párnák kihelyezése a padokra.	Megbízott 3-4 éves gyermekek
A művész fogadása, köszöntése énekkel, verssel.	Összes 5-6-7 éves gyermek
A művész megajándékozása	Megbízott 5-6-7 éves gyermekek
A megnyitó és a kézműves foglalkozás helyszínének rendbe tétele.	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei dajka nénik, gondnok

Évszakzáró koncert

Az Évszakzáró koncert-felelős óvodapedagógus a nevelési évet megelőző hónapokban egyeztet a Csömörön élő művészekkel, kórusokkal, az óvodánkba járó gyermekek művész szüleivel, Krammer Teréz Zeneiskola igazgatójával. Megtervezik az koncertek időpontjait és az évszak lezárásához legjobban illeszthető zenei témát, és a megszólaltatott hangszereket.

Az Évszakzáró koncerten az óvoda összes gyermeke részt vesz. A szervezési feladatok elvégzését megosztják az összes csoport között oly módon, hogy nevelési év elején egyeztetnek az óvodapedagógus kollégákkal. Vállalási tervet készítenek a szervezési feladatok elvégzésére, a sikeres Évszakzáró koncert megvalósulásának érdekében.

Élmény- és tapasztalatszerzés megnevezése	Felelős (csoport)
A művész/művészek felkérése.	Évszakzáró koncert-felelős
A kinyomtatott meghívók szétosztása a csoportoknak	Megbízott óvodai csoportok
Ajándék vásárlása, készítése, csomagolása. Ajándék átadása a művész/művészek számára.	Megbízott óvodai csoportok
Szeretetüzenet készítése a művész/művészek számára.	Megbízott csoport óvodapedagógusa
A vendéglátás előkészítése, egyeztetve a konyhas dajkákkal, a vendéglátás lebonyolítása.	Megbízott óvodai csoportok
A meghívók kifüggesztése a faliújságokra.	Minden csoport a saját öltözőjében a központi faliújságra helyezi
A koncert napján a koncert helyszínének berendezése.	dajka nénik, gondnok
A párnák kihelyezése.	Megbízott óvodai csoportok
A művész/művészek fogadása, köszöntése.	Megbízott óvodai csoportok
A művész/művészek megajándékozása	Megbízott óvodai csoportok
A koncert helyszínének rendbe tétele.	Megbízott óvodai csoportok dajka nénik, gondnok

Kiemelt napok ajánlott tartalmai
Az állatok napja: október 04.

- ☼ beszélgetés az állatok védelméről, hasznosságáról
- ☼ állatsimogató lehetőségének megtervezése
- ☼ esetenként kirándulás, az állat élőhelyének meglátogatása

Nyílt hetek: november végétől – december közepéig tart

- ☼ a csoport faliújságján értesíti minden óvodapedagógus a szülőket a programokról, ehhez formanyomtatványt kapnak a csoportok, naponta 7-8 szülőt látunk vendégül
  - 2 délutáni program szabadon választott az óvodapedagógusok részére mind a napot, mind a tevékenységet illetően;
  - 1 délelőtti program december egy kijelölt napján valósul meg.

Beporzók napja: március 10.
A víz világnapja: március 22.

- ☼ elsődleges feladatunk a gyermekek figyelmét felhívni a víz védelmére, a takarékoskodás fontosságáról
- ☼ könyveket, képeket nézegetve csodálhattuk meg a Földön előforduló vizeket, azok élővilágát. Meséinket, verseinket, játékaikat, barkácsolásainkat a vízhez kapcsolódó tartalommal töltjük meg. A játékokkal, kísérletekkel próbáltuk meg érzékelteni azt, hogy a víz minden területen nélkülözhetetlen. Igyekszünk, hogy a gyermekek életkorúknak megfelelően minél több tapasztalatot szerezzenek a vízzel kapcsolatban.

A Föld napja: április 20.

- ☼ megelőző napokban már beszélgetünk a Földről (bolygó, levegő, fény stb.), Földünk védelméről, beszélgetünk a környezetszennyezésről, és arról is, hogy hogyan óvhatjuk meg bolygónkat. Beszélgetünk a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról, elsétálunk a szelektív hulladékgyűjtő kukáihoz és a megfelelő kukába helyezzük el pl. a műanyag flakonokat
- ☼ ültetés a virágos- és veteményeskertbe, annak ápolása, gondozása.

Anyák napja április utolsó hetétől - május második hetéig

- ☼ ünnepség az édesanyák részére. A szervezés módja kétféleképpen történhet:
  - egyszerre csak egy gyermek köszönti édesanyját (délelőtt vagy délután, attól függően, mikor érkezik meg az anyuka) az ünnepi díszbe öltöztetett kuckóban, ilyenkor a gyermekeket nem visszük délután az udvarra, hogy az egész csoport átélhesse az ünnepi hangulatot;
  - minden édesanyát azonos – délutáni – időpontra hívunk meg, és minden gyermek a saját édesanyja közelében (ölében) mondja el a köszöntőt.

Családi egészség- és sportnap: május eleje

- ☼ a családi sportnapot délután tartjuk.
- ☼ a szülők a gyermekeikkel közösen vesznek részt a csoportonkénti versengésben. A helyezett a versenyjátékok végén díjakat kapnak. Jó hangulatban, közös mozgásos játékkal telik el ez a nap.

Madarak és fák napja: május 10.

- ☼ felhívjuk a gyermekek figyelmét a fák fontosságára, a madarak védelmének feladatára. Sok témát kínál az alkalom, a természet megismerésétől, az egyes fajok

jellegzetességeinek tudatosításán át, a természetvédelem körébe tartozó tevékenységek népszerűsítéséig.

- ✿ madarakról, fákról tanult verseket, mondókákat, énekeket mondogattunk. Megbeszéljük, a madarak és fák általános jellemzőit, miért fontosak az ember számára, hogyan tudjuk védeni őket.

Gyermekhét: május utolsó hete

- ✿ kulturális (koncert, bábszínház) programok szervezése
- ✿ mozgásos programok szervezése

Évzáró kerti mulatság: május második hetétől– június második hetéig tart;

- ✿ a családokkal közös délutánt töltünk el, ahol együtt elénekkeljük, eljátsszuk az év közben tanult dalos játékokat, énekeket, mondókákat, meséket.
- ✿ szülők és az óvodapedagógusok egyeztetik az apák napjának időpontját.

Az iskolába készülő nagycsoportosok búcsúztatása: június második hetének szerdáján

- ✿ az aulába alkalomhoz illő öltözékben énekkel érkeznek az búcsúzó gyermekek, ahol az óvodavezető személyre szóló kedves üzenettel és kézfogással búcsúzik a gyerekektől.
- ✿ az iskolába menő nagyok énekszóval felkeresik a csoportokat, és az őket váró gyermekek verssel és dallal búcsúznak tőlük.

A csoport faliújságján képekben tájékoztatjuk a szülőket a nap fontosságáról, így valósul meg az együttnevelés.

Az óvodapedagógusok a módszertani szabadságukkal, saját ötleteikkel élve emlékeznek meg a kiemelt napokról. Ezekről készítünk fényképeket, albumokat, amelyeket a gyermekek bármikor nézegethetnek.

9. 1. 2. A néphagyományörzés ajánlott tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez az óvodapedagógus a gyermekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítja a változatos tevékenységet. Az óvodapedagógus a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátzás, együttmunkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem lesz merev, erőltetett, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátzás. Így az óvodapedagógusok, a szülők több szerepet vállalhatnak, hogy a gyermekeknek igazi élményt jelentsenek ezek a jeles napok.

Őszi vásár

- ✿ A csoportok névcsúfolókat, vásári kikiáltó rigmust tanulnak. Vásárfiát készítenek, egyszerű népi játékokat játszanak. Részt vesznek a vásári forgatagban. Ismerkedhetnek a népi hangszerekkel, népzenevel.
- ✿ A dajka nénik rendezik be a vásár helyszínét, árulják portékáikat.

Szüret (szeptember második felétől)

- ✿ A 3-4 éves gyermekek éneket hallgatnak almáról, szőlőről, szüretéről. Szemezik a szőlőt, megkóstolják a mustot.

- ☼ A 4-5 éves óvodások egyszerűbb énekes játékokat ismernek meg, gyűjtik, válogatják az őszi gyümölcsöket. A szőlő szemezése és a kóstolgatás mellett népzenei próbálgatják a táncos mozdulatokat.
- ☼ Az 5-6-7 évesek megszervezik a szüretet óvodapedagógusai segítségével. Szemezik, préselik a szőlőt. A szürethez kapcsolódóan verset, mondókát, dalos játékot tanulnak. Aktív részesei a mulatságnak: táncolnak, énekelnek, szüreti népi játékot játszanak.

Márton nap (november 11.)

- ☼ Ezt a napot is nagy előkészület előzi meg. A csoportok megvásárolják a gyermekekkel közösen a sütőtököket, amelyeket az óvodapedagógusok a gyermekek előtt kifaragnak, és mécseket helyeznek el benne, amely egész nap világít. Minden gyermek részére kis lámpásokat készítünk, amelyeket a gyermekek hazavihetnek az ünnep után. Az óvoda bejárataihoz is tölklámpásokat helyezünk, és persze a nagyméretű lúd sem maradhat el. Énekekkel, mondókákkal készülünk az ünnepre, melyet csoportok projekt módszerrel dolgoznak fel. Barkács délután keretében a szülőkkel közösen készítjük el a gyermekek lámpásait.
- ☼ Az óvodapedagógusok ismertetik ennek a napnak a jelentőségét, eredetét. A meggyújtott kis lámpácskákkal, énekelve körbe járjuk az udvart, és a tábor tüzet. A néphagyományhoz kapcsolódóan távozáskor libazsíros kenyérrel búcsúzunk a családoktól. A faluban szép látványt nyújt a lámpásokkal hazafelé ballagó gyermekek serege.

Advent

- ☼ **Az adventi gyertyagyújtás napjai:** aktuális adventnek megfelelően pénteki napokon
  - a gyermekek megismerkednek az advent jelképeivel: koszorú, naptár
  - ☼ karácsonyi hangulatteremtés koszorúkészítéssel, mézeskalácssütéssel
- ☼ **Borbála nap:** december 4.
- ☼ **Mikulás:** december 6.
- ☼ **Luca nap:** december 13.

Rövid dalt, mondókát vagy verset tanulnak a Mikulást és a karácsonyt várva. Egyszerű ajándékot készítenek szüleiknek. Borbála napon vízbe tett cseresznyeágot, és az ültetett Luca-búzákat folyamatosan figyelemmel kísérik. Ismerkednek a karácsonyi népszokásokkal, az óvodapedagógus segítségével egyszerű fenyődíszeket készítenek az otthoni karácsonyfájukra. Ebben az időszakban nyílt napokat szervezünk, ahova a szülők előzetes egyeztetés alapján bejöhetnek, és betekintést nyerhetnek a csoport életébe, az adventi előkészületekbe.

Karácsony

- ☼ Karácsonyfa-öltöztetésre hívjuk meg a szülőket a délelőtti folyamán, és természetes anyagokból készült díszekkel felöltöztetjük a fenyőfát, közben elénekeljük a tanult karácsonyi dalt.
- ☼ Minden csoport a korcsoportjának megfelelő énekkel és verssel készül a közelgő ünnepre; olyan verseket és énekeket kell alternatívaként felajánlani a gyermekeknek, amely az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelel, és a gyermek oly mértékben lesz képes elsajátítani, hogy a családi körben megrendezett ünnep keretei közt egyedül is el tudja mondani, énekelni – az óvónő segítségével nélkül.

- ✿ A csoportok jelképes ajándékot készítenek (a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vételével), amivel szüleiket, testvéreiket ajándékozzák meg otthon szentestén.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) – télbúcsúztató népszokás

- ✿ Jelmezbe öltöznek, utánozzák az óvodapedagógus táncos mozdulatait. Részt vesznek farsangi játékokban, dalt vagy mondókát tanulnak. Tréfás mesét, éneket, verseket hallgatnak. A csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében, maszkjuk elkészítésében segítenek.

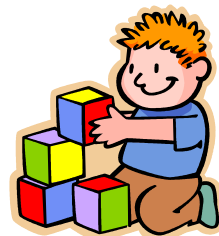
Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

- ✿ Az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap
- ✿ Ismerkednek és gyakorolják a néphagyományt, locsolóverset tanulnak, tojást festenek, locsolkodnak az óvodapedagógusok segítségével.
- ✿ Csoportszobájukat, környezetüket díszítik. Minél több technikával írhatnak tojást (pl. viasszal, karcollással). A locsoláshoz éneket, mondókát tanulnak. A fiúk meglocsolják a lányokat és a felnőtteket, a lányok tojással kedveskednek a fiúknak.

10. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

10. 1. Játék, játékba integrált tanulás

„A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, melynek minden nap, visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tájékozódó tevékenységgé.” – írja Az óvodai nevelés országos alapprogramja.

Az óvodánkban előtérbe helyezzük a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentősége az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Emellett játékkal érzük el, hogy a gyermekek intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatokhoz jutnak. A játékkal szerzett élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyai és ötletei is teljesülnek. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék s a játékba integrált tanulás. A gyermekek a játékba integrált tevékenységeik során szerzett tapasztalatok, élmények alapján tanulnak egyenként, kisebb csoportokban vagy az egész csoporttal együtt.

A nemzetiségi csoportokban a nemzetiségi óvodapedagógus az egyes tevékenységi területeken a nemzetiségi nyelvet alkalmazza. A fokozatosság elvét betartva vezeti be a nyelv használatát.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ☼ A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- ☼ A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- ☼ A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékszituációkban
- ☼ Az óvodapedagógus játéksegítő, játékírányító metódusainak alkalmazása

10. 1. 1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak, és mennyi ideig tart a játékuk. Az óvodapedagógus megteremti mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

A csoportban csak annyi **szabályt** vezetünk be, ami segíti a nyugodt, rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör erősíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. Célunk, hogy a szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez gyakran használunk humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, észrevevesszük a környezetben spontán megjelenő helyzet- és jellemkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével alakítják ki. A csoportszobákban helyet kapnak a variálható és elkülönített kuckók.

A programban – jelentős szerepe miatt – kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatikus játék és bábozás helye. Itt található az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyakat, terméseket, növényeket, képeket a kincseket őrző sarokban helyezünk el, amit a gyermekek alakítanak ki, és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak állandó helye van. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért arra ösztönözzük őket, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében segítjük az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl.: népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirenddel, a játékba integrált tevékenységekkel biztosítjuk. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

Az e programmal működő óvodákban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak egyedül, egymás mellett, néha kisebb csoportokban, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek biztosítjuk a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége is kialakulhasson bennük.

A kreativitást kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosít, amelyek esztétikusak, ízlésesek, praktikusak, alkotó készségek kialakulását fejleszti.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, amelyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, fodrászos, orvosos, stb.), amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővíti az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetből szerzett **tapasztalatokkal, élményekkel** gazdagítják a játék tartalmát. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti-társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyermekek szerepjátékukhoz kialakíthatják a teret.

A programban kiemelt szerepet kapnak a séták, erdei óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása megmutatkozik a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

10. 1. 2. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorlójáték**. Ezért módot adunk a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHA” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem-kéz koordinációt, erősen hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus érdeklődéssel kíséri a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítjuk a **gyakorlójáték** lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakogat.

Az óvodapedagógus elősegíti a gyermekek játékának továbbfejlődését. Így már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvodapedagógus szerepeket szervez és vállal, hogy a megformálás mintát adjon a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában teret kap a feltételek biztosítása. A papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos – ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítjük. Az óvodapedagógus engedi, hogy a gyermekek a tereket önállóan kialakíthassák.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak, bábozásnak**. A mesék megelevenítésében részt vesz az óvodapedagógus, modellt ad egy-egy szereplő megformálásához.

Kezdetben minél több kelléket használunk a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenik meg az óvodában. A csoportnak kedvenc bábót készítünk, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is a többi közé helyezzük, hogy a gyermekek játszhassanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek **konstrukciós játékában** minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömeit, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térváriált gazdagság.

A **konstrukciós játékhoz** kapcsolva megjelenik a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

Az óvoda a gyermekeknek olyan nyugalmas udvarrészt biztosít, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat,

ügyességi játékokat. Az óvodapedagógus olyan **szabályjátékot** ajánl fel, amelyet a gyermek könnyen betarthat, és szívesen, önállóan is kezdeményezhet.

Az óvodapedagógus a szülők és a gyermekek bevonásával barkácsol különböző típusú bábokat, hogy együttes, cselekvő megjelenítésre ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatikus játékot a gyermekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hoznak létre.

10. 1. 3. A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban

A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermek számára a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében. A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl.: hangutánzó játékok, fonémahallás-fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.)

10. 1. 4. A z óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is támogató, engedő és elfogadó. Segít azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszással, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el, hogy a játék elmélyült, élményszerű és fejlesztő legyen. Az óvodapedagógus akkor avatkozik be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét és nyugodt játékát.

10. 1. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ☼ A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- ☼ Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Ehhez a gyermekek önállóan kialakítják a teret, és eszközöket biztosítanak.
- ☼ Az ismert meséket többször dramatizálják, és bábokkal is el tudják játszani.
- ☼ Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- ☼ Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- ☼ Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- ☼ Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

10. 1. 6. Játékba integrált tanulás

E program szélesen értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű, szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik.

A program felfogása szerint **a játékba integrált tanulás azt jelenti**, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak**. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek játékukhoz, melyhez az óvónő segítséget nyújt.

A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja. A tevékenységekben megnyilvánuló, a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások/tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A szokástanulást és az alapvető ismeretek elsajátítását **projektrendszerű tanulással tervezi meg**, aminek eredménye a szülők számára is követhető és vizuális jelekkel megerősített. E tanulási rendszerben felerősödik az információátadás és az együttnevelés.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett egyéni fejlesztés, amely számtalan probléma- és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

A tudatos, tervszerű nevelőmunka érdekében a tevékenységek elsődleges megtervezése **éves tevékenységi tervvel** kezdődik. Ezt a tervet az óvodapedagógusok nyáron készítik el augusztus utolsó hetére, és a csoportnaplóban rögzítik. Az éves terv évszakokra bontva valósul meg. A tervidőszakok során a tervezet módosítható az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vételével.

A tanulás tervezése évszakprojektben történik, melynek minden elemét a szülők tájékoztatása érdekében hozunk nyilvánosságra. Az óvodapedagógusok a csoportokhoz tartozó öltözőkben helyezik ki. A tevékenységi tervet a szülők számára áttekinthetővé, esztétikussá, könnyen olvashatóvá és folyamatosan követhetővé tesszük.

A tevékenységi tervek kezdő időpontja:

- ☼ 3-4 évesek: november 1.
- ☼ 4-5 évesek: október 1.
- ☼ 5-6-7 évesek: szeptember 15.

3-4 éves korcsoportban november 1-jétől tervezzük a tevékenységi tervet, de addig is a csoport fejlettségi szintjét figyelembe véve rövid mesékkel, énekekkel, mondókákkal, ölbéli játékokkal színesítjük az óvodai életet, és alakítjuk ki a csoport szokásrendszerét, ismertetjük meg az óvoda belső környezetét.

4-5 éves és 5-6-7 éves korcsoportban ismételjük az előző évben tanultakat, valamint a nyári élményeket dolgozzuk fel.

10. 1. 7. Javaslat a gyermekek hetirendjének elkészítéséhez

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés
	Ének-zenei képességfejlesztés	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka			Mozgás
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok, gyermektánc	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	
Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések

A külső világ tevékeny megismerésének időpontja a téma függvényében változhat. E tevékenység keretén belül fejlesztjük a matematikai képességeket.

10. 1. 8. A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás Énekes játékok, gyermektánc
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés Egyéni fejlesztések

10. 1. 9. A szervezett tanulás munkaformái

	<i>Mozgás Verselés, mesélés</i>
Frontális	Énekes játékok, gyermektánc Futás, kocogás Mindennapos mozgásos tevékenység
Mikrocsoportos	Ének-zenei képességfejlesztés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

10. 1. 10. A szervezett tanulás időkeretei

Korosztály	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás	A külső világ tevékeny megismerése	Mindennapos mozgásos tevékenység
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1-5x 10-15'	Heti 4x 5-6'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	15-20'	5-6'
5-6-7 évesek	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	30-35'	5-6'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 35'.

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 45'.

A 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 65'.

10. 1. 11. A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus eljárásait változtatatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékosság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés gyakran megjelenik a tevékenységekben. Az óvodapedagógus módszertani kultúrájának kiművelésére törekszik.

10. 1. 12. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért arra törekszünk, hogy mindegyik gyermek minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy, stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emeljük ki. A differenciált, árnyalt értékelést alkalmazzuk. Ezzel a gyermekek értékorientált nevelését segítjük.

Sokféle módon jutalmazunk: simogatás, megerősítő pillantás, testközelség, gesztus, mimika; szóbeli közlés egyénileg a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

A büntetés kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi, meggátolja a pozitív énkép kialakításában. A tanulási szokásokat úgy alakítjuk, hogy egy gesztus, tekintet, elterelés, más tevékenységbe történő átirányítás segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Arra törekszünk, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, melyek a hiányosságai.

A tanulási folyamatban is csak akkor segít az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kéri a segítségét, mert elakadtak a probléma megoldásában. Célunk, hogy a gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

10. 2. Verselés, mesélés

A mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével. A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék feldolgozása adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt. A mindennapi mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, lelki békéjét.

Az élőlészavas mese különösen alkalmas az óvoda gyermek szemléletmódjának és világmésképe alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál. A mese tárgyi világot is meglelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világméke csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A nemzetiségi csoportokban nemzetiségi nyelven is folyik e tevékenységi terület szervezése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ☼ A meseválasztáskor szükség van igényes, tudatos, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintjének figyelembevételével
- ☼ A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (élőlészavas mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- ☼ A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel
- ☼ A nemzetiségi csoportokban a nemzetiségi irodalmi kultúra értékeinek megismertetése

10. 2. 1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

Az irodalmi anyag igényes összeállítása az óvodapedagógus feladata. A művek kiválasztásában a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbéltetése érvényesül.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. Olyan **meséket** választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcúfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épülnek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal gazdagodik. Megismernek olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A nagyobbaknak lírai műveket is olvasunk, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmét kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítik a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

A tanult mondókáknak, verseknek, meséknek szimbólumot találunk ki, amelyet a mesetérben helyezünk el.

10. 2. 2. A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő **3-4** éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** kötődnek. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Sok lehetőséget teremtünk a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. Sokszor ismétljük az **állathívogatókat**, **altatókat**, **kiolvasókat**, de sohasem keltheti ez a gyakorlás érzetét. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan rászoktatjuk a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. Célunk, hogy a mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógus, majd a gyermekek fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek megismerik a **bábokat**.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek leporellókat és színes képeskönyveket lapozgathatnak, otthonról elhozhatják kedvenc könyveiket, és megmutathatják egymásnak.

A vers, mese, a **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek több alkalommal báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek. Ez egyben színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek.

A kiscsoportos gyermekekkel megismertetünk **10-12** mondókát és **10-14** új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismétljük.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játéukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek a gyermekek élményeikhez, tapasztalataikhoz, hangulatához kapcsolódnak.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját megerősítjük (pl. egy közmondással), s jól látható helyen, a faliújságon helyezük el. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda lélektnevelő hatásán, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak alakításával. Az óvodapedagógus segítségével megjelenítik a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Ehhez sokféle lehetőséget teremtünk.

A **4-5 éves** gyermekek **4-5** mondókát, **5-6** rövid verset és **10-14** új mesét ismerjenek meg.

A nagycsoportos gyermekek körében is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Lehetőség nyílik az ilyen típusú játékokra is. A gyermekek ismételtetik az előző években tanult verseket. Az új versek (**10-12**) bemutatása mindenkor kapcsolódik a gyermekek élményeikhez. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek a ritmikus versek, pl. Weöres Sándor: Galagonya.) A délutáni pihenés előtt a nagycsoportos gyermekeknek **folytatásos mesét** is olvasunk.

A gyermekek fantáziája gazdag. Próbálkozási alkalmat adunk a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket a „**mi mesénk**”-nek nevezzük el. Célunk, hogy a gyermekek a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal fejezzék ki. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján olyan közmondásokat keresünk, amelyekkel meg tudjuk erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből közösen készítenek albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A nagycsoportos gyermekeknek **15-18** mesét mesélünk a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák előkészítésével, gyertyagyújtással csalogatjuk a gyermekeket a mesesarokba. Amikor minden gyermek megérkezik, akkor kezdjük el a mesét gyertyafénynél. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét meséljük, hogy a másik héten eljátszhatták, megjeleníthették a különböző mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy énekünk, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A nemzetiségi csoportokban a nemzetiségi mondókák, versek és mesék egyaránt megjelennek.

10. 2. 3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játék. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására és az önálló versmondásra.

10. 2. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✿ A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- ✿ Egyénenként vállalkoznak a mesék, versek és a mondókák elmondására.
- ✿ Várják, igénylik a mesehallgatást.
- ✿ Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és a maguk szórakoztatására is.
- ✿ Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- ✿ Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

10. 3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC

A tevékenység célja: a közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket. A zenehallgatási lehetőségek – az élő előadás, az emberi hang és hangszeres játék, valamint az igényesen kiválasztott hangfelvételek – fejlesztik a gyermekek művészi fogékonyságát.

A nemzetiségi csoportban nemzetiségi nyelven is folyik a tevékenységi terület szervezése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ☼ A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- ☼ A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- ☼ A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- ☼ A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal
- ☼ A nemzetiségi csoportban a nemzetiségi zenei értékek továbbadása

10. 3. 1. A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei, kiváló eszköz az óvodás korosztály fejlesztéséhez.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel együtt játszanak. Ezek között vannak arc-, kéz-, ujj- és lovagoltató játékok. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze 1-2 **komponált gyermekdalt** tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** az óvodapedagógus továbbra is teremt olyan helyzetet, amelyben minél gyakrabban játszhatnak ölbeli játékokat, mondogathatnak mondókákat. Ők

már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenik a szinkópa is.

Igényes műválasztás dominál a néhány alkalmi dal kiválasztásában is, melyekhez a gyermekeket mozdulatok kitalálására ösztönözzük, s ez egyben azt is eredményezi, hogy az **5-6-7 éves** gyermekek anyáskodó szerepben minél több ölbeli játékot játsszanak a kisebbekkel. A döntés egyik játékos eszköze a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmaznak a gyermekek.

A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak szimbólumot találunk ki, amelyet a zenei térben helyezünk el.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogat az óvodapedagógus, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az igényes zene iránt, valamint jól elő tudja adni, megfelel saját hanganyagának. A zenei élménykövetítést élethelyzethez kapcsolva tervezzük meg. Az óvodapedagógusok többször énekelnek népdalokat, de megjelenik a zenei repertoárjukban a rokon- és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

10. 3. 2. A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekek 6-8 mondókát és ölbeli játékot ismernek meg, valamint 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók. Ezeken a játékokon keresztül ismerik meg közvetve a **zenei alapgondolatokat**. Próbálgatunk halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Megfigyeljük a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Különböző játékos mozdulatokkal érzékeltetjük az **egyenletes löktetést**. Énekelgetjük a gyermekek nevét, jelét, énekelve csalogatjuk őket a közös játékba, tevékenységbe.

Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakuljon az áhítatos zenehallgatás. Több zenei élményt közvetítünk, elsősorban énekes előadásunkkal. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez gyakran kapcsolunk zenei élmény-kiegészítést. A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk 2-5 percig tartó hangszerez zenét, kórusmuzsikát meghallgatni, felvételről megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat énekelgetnek. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtetjük a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexachord marad.

Az énekes játékok közül már nehezebbeket is válogatunk, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító-fogyó játékokat.

Arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy minél gyakrabban énekelgessenek önállóan az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelünk egyénileg, mikrocsoportban, halkabban, hangosabban, magasabban, mélyebben, gyorsabban és lassabban. A levegőben próbáljuk felvázolni az énekek dallamvonalát.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés - felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Lehetőséget adunk a gazdagon felszerelt énekes sarokban újra játszani a mikrocsoportban átért zenei képességfejlesztő játékokat.

Több alkalommal érzékeltetjük az egyenletes löktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Többféle népi ritmuseszközt használunk a ritmuserék fejlesztéséhez.

A zenei élményközvetítés mindennapos lehetőség az óvodában, többféle tevékenységhez kapcsolódik.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** lehetőségük van megismerkedni, és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra, és lehetőséget adnak a felidőzésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Olyan dalokból válogatunk, amelyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító - fogyó játékokat tervezzünk, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak.

A gyermekek tiszta éneklését gyakori egyéni énekléssel segítjük elő. A hallásfejlesztést segítő zenei fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést, összekapcsoljuk a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusérzék fejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Gyakran játszunk zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a gyermekek a motívumok hosszát. Fejlesztjük a gyermekek alkotóképességét, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani. Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek lehetőséget adunk, hogy tubafonon játszassanak, így a hangok magasságkülönbségét érzékelhetik, néhány hangból álló motívumot kitalálhatnak, vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltathatnak. Arra ösztönözzük őket, hogy próbáljanak néhány hangból álló motívumokat kitalálni vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltatni.

A nemzeti csoporthoz tartozó csoportokban a nemzeti mondókák, dalok, énekes játékok és zenehallgatási anyagok egyaránt megjelennek.

10. 3. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. Munkaformái tovább differenciálódnak. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel is megszervezhetjük. A kötött jellegű szervezett énekes játékot lehetőleg az udvaron tartjuk meg, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezünk, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élménytelit játékot. Az óvodapedagógus gazdag, igényes módszertani kultúrájával igyekszik elérni, hogy az énekes játékok igazi katarzisz élményt jelentsen a gyermekeknek. A zenehallgatást különböző tevékenységekhez kapcsoljuk.

Évszakzáró koncerteket szervezünk a gyermekek számára.

10. 3. 4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglajszága, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéretteti a nyelv kifejezőerejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókincs bővítésére.

10. 3. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✿ A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- ✿ A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- ✿ Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- ✿ Megkülönböztetik az elemi zenei fogalmakat.
- ✿ Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- ✿ Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. Ismerik a motívum hosszát.
- ✿ Szeretnek dudorászni, énekelgetni játék közben.

10. 4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

A **tevékenység célja:** a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése; a gyermekek tér-, forma-, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása. Az ovigaléria programja mindennapi lehetőséget ad műalkotásokkal való találkozáshoz, amely művészeti élményben részesíti mind a gyermeket, mind a szülőket.

A nemzetiségi csoportban nemzetiségi nyelven is folyik a tevékenység terület szervezése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✿ A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- ✿ A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- ✿ A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- ✿ Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére, gondozására
- ✿ Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés

10. 4. 1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a tehetségek bátorítására.

Az alkotó tevékenységhez méretben, **minőségben megfelelő, változatos eszközök szükségesek**. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni.

Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a **megfelelő hely**, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez **tároló helyekre van szükség**. A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy max. 6-8 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tároló helyek. Ebben a térben helyezzük el a gyermekek **mini galériáját**, ahova életkoruktól függően segítséggel vagy önállóan tehetik ki alkotásaikat. Így egy héten keresztül „gyönyörködhetnek” műveikben. Ezt követően a szülők és a többi gyermek részére a folyosógalériába helyezzük ki alkotásaikat. Óvodás kor végén ezeket albumban összegyűjtve hazavihetik.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják, vagy előlről kezdik. A tevékenységhez elegendő időt biztosítunk. A gyermekek addig

alkothatnak, ameddig kedvük tartja. Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítjuk meg a gyermekeknek.

A különböző technikákhoz és a kézi munka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez végiggondoljuk a feltételeket, s megteremtjük a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez köpenyt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

10. 4. 2. A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetővé teszi, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Megtervezzük a **képalakító tevékenységek** technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után megfogalmazhatja, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is lehetőségük van az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcolással, nyomattal stb. alkotnak. Segítjük a gyermekek képalakító-készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével.

A gyermekek tetszés szerint vesznek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkednek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. Biztosítjuk a mindennapi mintázást.

A legkisebb óvodások is megismerkednek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Olyan lehetőséget teremtünk, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen esztétikus polcot, képtároló lehetőséget alakítunk ki, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikban.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítja, bővíti tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal segíti és az ezekhez legkifejezőbb, legmutatósabb technikát ajánlja. A gyermekek rajzában megjelenik az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködnek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használnak ceruzát, krétát, filc- és rostírókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termésekből képeket komponálni, erre is lehetőséget teremtünk.

A **plasztikai munkák** során képesek lesznek a formák tagolására. Játékukhoz tudnak kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket használnak a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkoznak a tér variálásával, az építés részletezésével. Ehhez nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat használnak. A gyermekeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztántartására, elrakására.

Az **5-6-7 éves gyermekek** alkotó- együttműködési készségét figyelembe véve segítjük a képi-plasztika és a környezet-alakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A képalakító alkotás során a gyermekek többször alkotnak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítja a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket, pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkar, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelennek a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat alkalmazzanak, megjelenítik a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek plasztikai munkájában is megjelenik közös térbeli, többalakos kompozíció egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. formájában. Egyénileg dolgoznak kisméretű szövőkereteken.

A gyermekek körében kialakítjuk az ajándékkészítés igényét. Biztatjuk őket, hogy az ünnepekre, vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Így minél gyakrabban átéljük az ajándékozás örömeit.

Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtjük az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek egyben megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. A szülőket is bevonjuk az óvoda szépítésébe.

Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze, pl. búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékokhoz szükséges egyszerű díszleteket, stb. A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítenek elő, és tartanak rendben minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Biztosítjuk a több napon át tartó építés lehetőségét.

A gyermekek az óvodában **évszakonként megrendezett ovigalériával** ismerkednek meg. Kis csoportokban többször van módjuk megnézni, megcsodálni a kiállított alkotásokat. Az ovigaléria megnyitása az évszakok kezdetéhez kapcsolódik, és ünnepélyes keretek között nyílik meg. Ez a nap más, mint a többi! A gyermekek a kiállított alkotásokról véleményt alkothatnak. Az ovigaléria az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető helye. Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

10. 4. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, **kötetlen formájú tevékenységet** szervez. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre legfeljebb 6-8 gyermek vesz részt a tevékenységben. A rajzos térben helyezkedünk el, és az ott tartózkodó gyermekek körében olyan élményeket idézünk fel, amelyek témát adnak az alkotáshoz. Az óvodapedagógus feladata a gyermeki kreativitás és fantázia maximális fejlesztése, ennek érdekében felajánlhat több alternatívát és/vagy technikát. A tevékenység több napon át is folyhat. Az óvodapedagógus megteremti annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek megjelenítik személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

10. 4. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ☼ Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- ☼ A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- ☼ Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- ☼ Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik a mini galériában.
- ☼ Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.

- ✿ Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- ✿ Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- ✿ Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- ✿ Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.
- ✿ Alkotásaikban megjelennek nemzeti szimbólumaink.

10. 5. MINDENNAPOS MOZGÁS

A gyermek legalapvetőbb szüksége, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi és szellemi képességeinek (erő, állóképesség, gyorsaság, idegrendszer) fejlesztése játékos formában. A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése, a gyermekek esztétikus, összerendezett mozdulatainak fejlesztése, az alapvető mozgásformák elsajátítása és megszerettetése, a helyes testtartás kialakítása, a mozgás megszerettetése, sikerélményhez juttatás a mozgáshoz kapcsolódó pozitív élmények biztosításával, válják természetessé és kíváncsiságot a rendszeres mozgás, megfelelő mennyiségű és minőségű mozgástapasztalat és megfelelő terhelés biztosítása, az értelmi és szociális képességek fejlesztése, a perцепciós tapasztalatok elmélyítése.

Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Fontos szerepe van a tartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősíti, kiegészíti a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A nemzetiségi csoportban nemzetiségi nyelven is folyik e tevékenységi terület szervezése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

10. 5. 1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás), erőnléte, állóképessége, kitartása, az egyensúly érzékelése jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér- és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismételtesére. Döntően e gyakorlástól függ a motoros készségek fejlődése. A mozgásos tevékenységeket, azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez, továbbá az elérendő célokhoz tervezzük.

Az irányított mozgásos játékok során a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Megismerkednek **futásgyakorlatokkal**, pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal, változatos talajformákon. **Ugrásgyakorlatokat** játszanak, pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket, majd leugrásokat.

Dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal ismerkednek meg, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás stb.

A mozgásos játékok teret adnak a **támaszgyakorlatok** gyakorlására (pl. csúszások, kúszások, mászások). A **talajtorna** eleme is megjelenik a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek sokféle **egyensúlyozó játékot** játszhatnak. Többféle kézi szert használunk a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékokat úgy szervezzük, hogy egyéni képességeinek megfelelő erő kifejtésre készítsék a gyermekeket. Az óvodapedagógus rendszerint megmutatja a helyes mintát, és motiválja a gyermekeket a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlására. A csoportszobában mozgásra készítő eszköz is alkalmazható, pl. szivacs-szőnyeg, egyensúlyozó tölcser, mini trambulín, hintaló stb.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban megjelennek a **futásgyakorlatok**, a kitartó futás, pl. futnak 3-4 akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgy hordozással stb.

Az óvodapedagógus **ugrásgyakorlatokat** szervez, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből- és távolugró versenyt.

A **dobásgyakorlatok** során egykezes felső dobással próbálgatják a célba dobást, babzsák távolba hajításával harántterpeszállásból. Gyakran játszanak labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani, helyben pattogatni.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást talajon és szereken.

A **talajtorna** anyagaként megjelenik a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata, „a csikórugdalózás”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.

A gyermekek **egyensúlyozó játékokat** játszanak 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken. Lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat tervezünk, melynek során egyszerű vezényszavakkal irányítunk. Megjelenik a sorverseny.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Gyakran tervezünk kisebb testrészekkel végzett mozgásokat, pl. ujj és lábujj gyakorlatokat. Különböző kézi szereket használunk, pl. szalagokat, karikát, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket. A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Megismerik a fokozódó futást, a gyorsfutást, a lassú futást, a kitartó futást, továbbá a futást különböző magasságú akadályokon át.

Ugrásgyakorlatokat végeznek. Páros és egy lábon haladással szökdelnek. Sorozatugrásokat végeznek különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakoroljuk a távolugrást.

A gyermekek játszhatnak **dobásgyakorlatokat**. Dobnak egykezes, kétkezes, alsó és felső dobással célba, 2 méter magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezetik a labdát járás, futás közben. Gyakran labdázna párokban, kisebb csoportokban. **Támaszgyakorlatokat** végeznek, pl. pók, rákjárást. Keresztmozgások rögzítése. Ismétlik a tanult talajtorna elemeket: „csikórugdalózást” és a test hossz tengelye körüli gurulást. **Egyensúlyoznak** padon járással, kéziszerekkel, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve, továbbá a pad gerendáján is. Összetett támaszgyakorlatokat és páros gyakorlatokat szerekekkel is végeznek.

Minden évben megrendezzük óvodánkban a Családi egészség- és sportnapot a szülők aktív részvételével. E házi bajnokságban a szülők a gyermekekkel együtt versenyeznek csapatokban a vándorkupaért. A csapatokat ruházatukban az egységes szín jellemzi.

Családi egészség- és sportnapunk célja:

- ☼ az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése
- ☼ a mozgás, a sport iránti érdeklődés felkeltése
- ☼ a mozgásigény kialakítása, fejlesztése
- ☼ az óvodai kapcsolattartás ápolása, szorosabbá tétele a szülőkkel és a helyi intézményekkel.

10. 5. 2. A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja.

Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel.

A mindennapi testedzés, a mindennapos mozgásos tevékenység, a kocogás, a futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg. A futás mennyisége az életkor, cél és állóképesség figyelembevételével fokozatosan növekszik.

A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítését.

A heti egy alkalommal szervezett mozgásos tevékenység felépítése:

1. Bemelegítő, ráhangoló futójáték
2. Gimnasztika vezényszavakkal életkori sajátosságoknak megfelelően
3. Játékba ágyazott főgyakorlat

4. Játék

5. Levezető járás.

10. 5. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ✿ A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- ✿ Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- ✿ Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- ✿ Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- ✿ Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- ✿ Tudnak labdát pattogtatni és vezetni helyben és járás közben.
- ✿ Célba dobhatnak egykezes felsődobással.
- ✿ Az ugrásokat talajra érkezéskor fékezni tudják.

10. 6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.

A külső világ tevékeny megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

A nemzetiségi csoportokban nemzetiségi nyelven is folyik a tevékenységi terület szervezése.

Az óvodapedagógus feladatai

- ☼ A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében
- ☼ A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése
- ☼ A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során

10. 6. 1. A 3-6-7 éves gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a külső világ tevékeny megismerése, megszerettetése, nemzeti értékeink megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.

Évszakonként a környezeti témák közül egyet projekt módszerrel dolgozunk fel.

Minden projektünk fő feladata: a gyermekek erkölcsi-szociális érzelmeinek alakítása, a gyermekek esztétikai érzelmeinek kibontakoztatása és a gyermekek intellektuális érzelmeinek biztosítása, valamint a közösséghez való tartozás élményének erősítése.

A 3-4 éves gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkednek az ott dolgozó felnőttekkel, társaikkal, ebben nagymértékben segít az „Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket” program, amelynek összeállítása nevelőtestületi szinten történik.

Biztonságérzetük kialakulása után az óvoda közvetlen környezetével ismerkednek.

Megfigyeljük az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket gyűjtünk. Meglátogathatjuk a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgetünk a család tagjairól.

Ismerkedünk az óvoda utcájával, annak épületeivel, boltjaival, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel, az esztétikai alkotásokkal, pl. szobor. Beszélgetünk a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére.

Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

A **4-5 éves gyermekek** tapasztalat – és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezzük. Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, az idő és az időjárás változását megfigyelésük után jelzik a megfelelő táblákon.

Célunk, hogy tudjanak gyönyörködni az élő és élettelen környezetben. Összefüggéseket keresünk az időjárás és az emberek tevékenysége között. Terméseket gyűjtünk, és azokat hasznosítjuk. Rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtatast végzünk. Közösén készítünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Ellátogathatunk szolgáltató üzletekbe, intézményekbe, településünk nevezetességeihez.

Megcsodáljuk a környezetünkben található esztétikai alkotásokat. Gyakoroljuk a gyalogos közlekedés szabályait. A gyermekek megismerik a személy- és teherszállító járműveket.

Megfigyeljük az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, rovarokat.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére.

Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

Az **5-6-7 éves gyermekek** megismerkednek az óvoda tágabb környezetével. Felfedezik az évszakok szépségét, színeik árnyalatát a növények fejlődési feltételeit. Környezettudatosságra nevelünk. Felhívjuk figyelmüket az élő- és élettelen környezet védelmére.

Gondozhatnak terráriumot, flórariumot, szaporíthatnak töosztással növényeket. Csíráztatnak, ültetnek a csoportszobában, vagy a kertben. Megismerkednek gyógyfűekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is. Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

Egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket végzünk a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal.

Megismerkednek a felnőttek munkájával, ellátogathatnak több munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban osztályozzuk az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítunk. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezünk napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

Ellátogatunk: könyvtárba, múzeumba, kiállítótermekbe, építkezésekhez, iskolába, vasútállomásra, HÉV-állomásra. Sok ismeretet szereznek a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Meglátogatjuk környezetünk háziállatait, megfigyeljük, hol élnek. Összehasonlítjuk az ismert állatok környezetét, életmódját.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére.

Többször nyújtunk lehetőséget állatokról szóló rövid videofelvételek megtekintésére.

A matematikai nevelés során a gyermekek értelmi képességeinek alakítására, érzelmi és akarati tulajdonságainak fejlesztésére, közösségi magatartásának formálására és esztétikai igényességének növelésére törekszünk. A képességfejlesztés a tapasztalásban, emlékezésben, megértésben, az ítélőképesség alakításában és a konstruálásban nyilvánul meg.

A matematikai nevelés feladatai, személyiségformáló tényezői:

- ☼ a különböző matematikai jellegű tapasztalatok, ismeretek segítségével a világban történő eligazodás, tájékozódás fejlesztése;
- ☼ az értelmi képességek fejlesztése, helyes szóhasználat által a szókincs bővítése, a gyermekek logikus gondolkodásának alakítása;
- ☼ matematikai eljárások, módszerek különböző játékszituációkban történő alkalmazása;
- ☼ az érzelmi, akarati, a szocializációhoz szükséges tulajdonságok fejlesztése.

A matematikai nevelést heti egy alkalommal tervezzük 4-5 és 5-6-7 éves korcsoportban, de az óvodai élet egészét áthatja. Tartalmát három részre osztjuk:

- ☼ Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések, halmazképzések
- ☼ A számfogalom előkészítése, alapozása
- ☼ Tapasztalatok a geometria körében

10. 6. 2. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban is történhet, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták, tevékenységek alkalmával.

A természeti, emberi vagy tárgyi környezeti téma megfigyelése projekt módszerrel is tervezhető.

Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködés, a gyűjtemények közvetlen megtekintése és az évszaki albumok összeállítása ad lehetőséget. Évszakonként egy alkalommal erdei óvodai program megszervezésére kerülhet sor.

A **3-4 éves gyermekek** erdei óvodai programját első ízben tavasszal szervezzük meg a délelőtti folyamán 1-2 órás időtartamban. Az óvoda közelében található ligetes, fás park ad erre lehetőséget.

A **4-5 és az 5-6-7 éves gyermekek** számára két alkalommal (ősszel és tavasszal) is tervezhetnek erdei óvodai programot.

Felvételeket vagy fotókat készítünk a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék az élményeiket.

10. 6. 3. A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek–óvodapedagógus személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésre tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, beszédkedvének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékuk kifejezését, mint a kérdés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően fejezzék ki gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

10. 6. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ☼ Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását.
- ☼ Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- ☼ Tudják óvodájuk nevét.
- ☼ Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- ☼ A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltatókat, üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- ☼ Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, rovarokat. Ismerik környezetük növényeit és azok gondozását, újrahasznosítását.
- ☼ Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- ☼ A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- ☼ Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, közé, stb.).
- ☼ Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formáik, szokásaik, amelyek a természeti és a társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- ☼ Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült felvételeket, fotókat.

10. 7. MUNKAJELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
- c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

Cél továbbá a gyermekek önállóságának, együttműködésének, szervező képességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- ☀ A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása
- ☀ A munkaeszközök használatának megtanítása
- ☀ A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel

10. 7. 1. A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál mintát ad az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segít a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **3-4 éves gyermekek** az **óvodapedagógust figyelve részt vesznek** a növények gondozásában. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a növények locsolását, közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a felelősi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. E program megerősíti a közösségért végzett munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez és egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk (a művészeti sarkok rendezése, mosdófelelős, öltözőfelelős, asztalfelelős, virágok gondozása...).

Az óvodapedagógus megtervezi az egyéni megbízások lehetőségeit, pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, **ajándékkészítés a kicsiknek**, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb. Lehetőséget adunk a gyermekeknek a növény- és állatgondozásra.

A gyermekek működjenek közre a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, **az óvodaudvar tisztán tartásában**: pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben. Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek lehetőséget biztosítunk a madáretető gondozására.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a felelősi munkát a csoportban kialakított szokásrend szerint. Közösén döntenek el a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan terítenek. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felseprik a morzsákat, feltörlik az asztal környékét. Önállóan végeznek **környezetszépítő munkát, játéktisztítást**, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, vitaminsaláták készítését. Rendszeresen segíthetnek a kicsik öltöztetésében, meglepetéseket készíthetnek nekik. Úgy irányítjuk a **növény- és állatgondozást**, hogy a gyermekek minél több műveletet önállóan el tudjanak végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítenek a **járdák, utak tisztításában**. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik és végzik a felnőttekkel.

10. 7. 2. A munkaeszközök használatának megtanítása

Megismertetjük a gyermekekkel minden munkajellegű tevékenység bevezetésekor, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segítünk abban, hogy a munkaeszközök használatát a gyermekek megtanulhassák. Ezt nagymértékben segíthetjük azzal, ha minden munkajellegű tevékenységnek kialakítjuk a szokásrendjét. Felhívjuk a gyermekek figyelmét a munkaeszközzel kapcsolatos baleset védelemre.

10. 7. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ☼ A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- ☼ Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- ☼ Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- ☼ Szívesen vállalkoznak egyéni megbízások elvégzésére.
- ☼ Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- ☼ Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.

10. 8. TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

- ✿ Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
- ✿ Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.
- ✿ A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.
- ✿ A tanulás lehetséges formái az óvodában:
  - a) az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
  - b) a spontán játékos tapasztalatszerzés;
  - c) a játékos, cselekvéses tanulás;
  - d) a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
  - e) az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
  - f) a gyakorlati problémamegoldás.
- ✿ Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

11. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:
  - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
  - b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
3. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél
  - a) az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
  - b) megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
  - c) a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
4. Az egészségesen fejlődő gyermek
  - a) érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
  - b) elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
5. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.
6. A szociálisan érett gyermek:
  - a) egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
  - b) feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg;

kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

7. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
8. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.”

12. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

12. 1. A SZÜLŐ, A GYERMEK ÉS A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

Az óvoda a családdal együtt biztosítja a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között egymást kiegészítő kapcsolat van. Elsődleges nevelő szerepe a családnak van, az óvoda csupán kiegészíti ezt. A szülő tud legtöbbet gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvodánk nyitott és kezdeményező.

Körültekintően szervezzük meg az együttműködés formáit, amely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítik az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

Az óvodánk kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvodánk nyitott a külhoni magyar óvodákkal való együttműködésre (Torockói magyar óvoda).

A kapcsolattartás formái:

- ☼ a családlátogatás (lehetőleg még az óvodába kerülés előtt),
- ☼ anyás beszoktatás (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez)
- ☼ a napi kapcsolattartás (elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről)
- ☼ online kapcsolattartás
- ☼ szülői értekezletek
- ☼ szülői szervezeti értekezletek
- ☼ egyéni beszélgetések a gyermekek fejlődéséről (a Fejlődésnapló alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése)
- ☼ a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások (mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékeltetni lehessen)

Folyamatosan szervezzük a szülők érdekegyeztető, érdekérvényesítő fórumait.

12. 2. AZ ÓVODÁNK ÉS A CSÖMÖRI RÓZSAKERT EVANGÉLIKUS ÓVODA KAPCSOLATA

A kapcsolattartás a vezetők konzultációja alapján történik, melynek során megismerhetjük, segíthetjük egymás nevelőmunkáját.

A kapcsolattartás kiterjed:

- ✿ szakmai tapasztalatcserékre
- ✿ ünnepekre, rendezvények lebonyolítására
- ✿ szünetekre

12. 3. AZ ÓVODA ÉS A FENNTARTÓ KAPCSOLATA

Intézményi tevékenységünk egyik alappillérenek tekintjük a fenntartó önkormányzattal való kapcsolatot, amely korrekt, támogató, együttműködő és kiemelkedően biztosítja a zavartalan működésünk feltételeit.

Az óvoda igazgatója az Éves pedagógiai munkatervében rögzíti az aktuális kapcsolattartás formáit, amelyek a többek között a következők lehetnek:

- ✿ Aktuális esetekben személyes találkozás, telefonos egyeztetés
- ✿ Intézményvezetői tájékoztató
- ✿ Esetenkénti konzultáció
- ✿ Rendezvényeken való részvétel
- ✿ Szükség szerint a törvények értelmezése
- ✿ Napi kapcsolat operatív ügyekben
- ✿ Konzultáció, beszámolók, reflektálások, adatszolgáltatás
- ✿ A Képviselőtestület ülésein rendszeres részvétel.

12. 4. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA

A gyermek életében az egyik legjelentősebb változás, amely felszínre hozza lelki teherbíró-képességét, az óvodából az iskolába való átmenet.

Településünk egyetlen általános iskolájával, a Mátyás Király Általános Iskolával kapcsolattartásunk során arra törekszünk, hogy az óvoda-iskola átmenet programszerű (a mindenkor Éves Munkatervünk részletezi), tartalmilag előkészített folyamattá váljon.

Szeretnénk elérni, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését az iskolákkal közösen tudjuk egyengetni. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez és nevelési törekvéseink összehangolásához.

A kapcsolattartás formái:

- ✿ az óvodapedagógusok ellátogatnak az első osztályba abból a célból, hogy nyomon kövessék a volt nagycsoportos gyermekek fejlődését,
- ✿ a tanítókat meghívjuk az iskolába készülő gyermekekhez, ahol lehetőség nyílik arra, hogy teljesebb képet kaphassanak az óvoda mindennapi életéről, nevelő-fejlesztő munkájáról,

- ☼ A nagycsoportos óvodások tavasszal, szüleikkel ellátogatnak az első osztályokba, hogy színes, vonzó tapasztalatok megszerzésével érzelmileg közelebb kerülhessenek az iskolai élethez.

12. 5. AZ ÓVODA ÉS A MŰVÉSZETI ISKOLA, EGYÜTTESEK, ALKOTÓK KAPCSOLATA

E program szükségessé teszi, hogy az óvoda kapcsolatot alakítson ki a környezetében működő zeneiskolával, művészeti együttesekkel, alkotókkal. Velük együttműködve tudjuk elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek az óvodában.

A kapcsolattartás formái:

- ☼ Hagyományainknak megfelelően az évszakzáró koncertjeink nagy részén a Krammer Teréz Zeneiskola növendékei szerettetik meg a zenét a produkciójuk által.
- ☼ Az évszakonként megrendezésre kerülő Ovigaléria ünnepségünkön településünk jeles művészeit, alkotóit látjuk vendégül.
- ☼ Ünnepeink, jeles napjaink színvonalát községünk művészeti együtteseinek produkciói emelik.

12. 6. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK KAPCSOLATA

Kapcsolatot tartunk a környezetünkben működő közművelődési intézményekkel pl.: könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal.

Az intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az segítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem összeegyeztethetők.

A kapcsolattartás formái:

- ☼ látogatás,
- ☼ kiállítások (beporzók)
- ☼ óvodabál
- ☼ tájékoztató,
- ☼ megbeszélések,
- ☼ értekezletek.

12. 7. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI

Tartalmi kapcsolatot alakítunk ki:

- ☼ a művészeti programot adaptáló óvodákkal, az ehhez tartozó műhelyekkel
- ☼ a Német és Szlovák Nemzetiségi Önkormányzatokkal
- ☼ a szakvizsgás képzéseket és konferenciákat szervező főiskolákkal
- ☼ a pedagógiai szakmai szolgáltató cégekkel, intézményekkel
- ☼ a nevelési tanácsadóval, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal
- ☼ az egészségügyi szakszolgálat (védőnő, orvos)
- ☼ a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel

- ✿ Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvodánk a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségünkhöz mérten – szakmai kapcsolatot kíván kialakítani testvér településeink óvodai intézményeivel.

13. A PROGRAM ERŐFORRÁSA

13. 1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A nevelőmunkát az óvoda nyitva tartási idejében, amikor, fejlesztő, iskola-előkészítő vagy más, kifejezetten nevelési jellegű foglalkozás kerül szervezésre, ezt minden esetben óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus felvállalja a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. Az e programot megvalósító pedagógus közvetíti a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Az óvodapedagógus képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival, mozdulataival, esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmaz egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak igénye van az önművelésre, a körülményekhez képest lehetőséget teremt szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban megjelenik a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. A párok együtt terveznek, összehangoltan, feladatokat megosztva dolgoznak. Képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.) A nemzetiségi csoportokban legalább az egyik óvodapedagógusnak rendelkeznie kell nemzetiségi óvodapedagógusi végzettséggel.

Az óvodapedagógusok gondoskodnak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességeinek felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztatják.

Az óvodapedagógusok bevonják a dajkákat, pedagógiai asszisztenseket az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A dajkák, pedagógiai asszisztensek teljes partnereink az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében.

Szakmai csoportokat, munkaközösségeket, belső önértékelési csoportokat alakítunk ki egy-egy szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka méréséhez, elemzéséhez, értékeléséhez, valamint a szervezet társas, szakmai kapcsolatának karbantartására. A közösség tagjaként valamennyien felelősséget vállalunk a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítjük a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodában folyó munkát az óvoda igazgatója koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügy-igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítja a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes, önálló feladatvégzését. Mint egy jó karmester, csak ott segít, ahol „döcögve, hamisan szólalnak meg a szólamok, nem simulnak bele az összharmóniába”. (Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés. 1997.) Az óvodatitkár a vezető közvetlen munkatársa, segíti az adminisztrációs, illetve a szervezési feladatok ellátásában minden területen.

Az esztétikus, gondozott udvar és épület biztosításához nélkülözhetetlen a karbantartó, kertész és takarítók személye.

13. 2. TÁRGYI FELTÉTELEK

E Pedagógiai Program a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak szükségesek a megvalósításához:

- ✿ **Esztétikus mesetér (kuckó):** puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, bábtartók, paraván, gyertyák, zenelejátszó eszköz, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, kedvenc mágikus báb, jelképek, szimbólumok a mesékről, különböző színű leplek az átváltozáshoz, esztétikus meséskönyvek, stb.
- ✿ **Esztétikus zenei tér:** olyan hely a szobában, ahol 5-6 gyermek ülve megfér, hangszerek, furulya, tubafon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek-óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek, hangvilla, harangjáték, csengősor, énekes játékok kellékei, szimbólumok a tanult dalokról, mondókákról.
- ✿ **Esztétikus alkotótér:** képalakításhoz, plasztikai munkákhoz, különböző méretű rajzlapok, színes papírok, ragasztók, cikk-cakk ollók, tompa hegyű ollók, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, szivacshengerek, viaszkréták, fonalak, textíliák, madzagok, linólapok, szövőkeretek, agyag, gyurma, mintázó eszközök, fazekaskorongok, esztétikus eszköztároló lehetőségek. A rajzos térben a gyermeki munkáknak kialakított polc és Minigaléria, amelyre a gyermekek kitűzhetik rajzaikat.
- ✿ *Ízléses folyosógaléria:* ahol a gyermekek munkáit állíthatjuk ki
- ✿ *Felvételek lejátszási lehetőséggel:* a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, a házi- és vadon élő állatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovigaléria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez
- ✿ *Környezet tevékeny megismerése és környezeti projektek:* esztétikus polc a természet kincseinek gyűjteményével, évszak albumok, terrárium, akvárium, és/vagy florárium, kalendárium, fényképek, albumok, a kiállításához szükséges eszközök
- ✿ *Mozgás:* kijelölt futópálya, ahol a gyermekek kocoghatnak, futhatnak. Különböző kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók, Mozgáskotta.
- ✿ *A szakkönyvek:* a pedagógusok módszertani fejlődéséhez.
- ✿ *Az óvoda színvilágának megkomponálása:* a szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.
- ✿ *Tájékoztató táblák:* az évszakprojekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

14. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÜK ELŐSEGÍTÉSE

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 4.§-ának 13. bekezdése alapján „az a gyermek vagy tanuló, aki

a.)különleges bánásmódot igényel

- ☼ a.a. sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló **(SNI)**
- ☼ a.b. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló **(BTM)**
- ☼ a.c. kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

b.)a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.”

14. 1. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK

14. 1. 1. Sajátos nevelést igénylő gyermek (SNI)

A sajátos nevelési igényű gyermek fogalmát a **köznevelési törvény 4.§ 25.** a következőkben határozza meg:

„**Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló:** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján:

- ☼ mozgásszervi,
- ☼ érzékszervi,
- ☼ értelmi vagy beszéd fogyatékos,
- ☼ több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
- ☼ autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.”

A sajátos nevelési igényű gyermeket szakértői és rehabilitációs bizottság által kiállított szakvélemény alapján, amennyiben óvodánk a kijelölt intézmény, akkor vehetjük fel óvodánkba.

Sajátos nevelést igénylő gyermek nevelése

Intézményünk alapító okirata szerint az óvodai nevelés mellett ellátandó tevékenységünk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése. A szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján szükséges a *sajátos nevelési igényű* gyermekek közül az alább felsoroltak integrált óvodai nevelését ellátnunk, amennyiben óvodánk a kijelölt intézmény, **konkrétan:**

- ☼ **mozgásszervi fogyatékos** az akadálymentesítést nem igénylő járóképes vagy kevés segédeszközzel közlekedő gyermekek ellátása
- ☼ **érzékszervi (látási, hallási) fogyatékos** gyermekek ellátása
- ☼ **beszéd fogyatékos** gyermekek ellátása.
- ☼ **pszichés fejlődési zavarral küzdő** sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása

A **sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének célja**, hogy a művészeti nevelés eszközeivel a gyermek saját képességszerkezetében fejlődést mutasson, az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődési üteméhez, fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg, és a speciális óvodai nevelés-fejlesztés a gyermeket ne terhelje túl.

A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. Programunk minden tevékenységében megpróbál a pedagógiai asszisztensek aktív közreműködésével alkalmazkodni a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekhez.

A fejlesztést minden esetben meghatározza a fogyatékoság típusa, súlyossága. Megkezdése előtt felderítjük a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és az eddigi ellátás megkezdésének idejét, módját. Figyelembe vesszük a gyermek képességeit, készségeit, pszichés és egészségi állapotát, esetleges rehabilitációs műtétjeit, kognitív funkcióit és meglévő ismereteit.

Mindezek alapján a fejlesztés magában foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis (tapintásos) mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap hangsúlyt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ☼ a nevelés-fejlesztés biztosítása a fogyatékoság típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakemberekkel (gyógyypedagógussal, pszichológussal, mozgásfejlesztővel, orvossal) együttműködve
- ☼ a sérült gyermeket elfogadó környezet megteremtése
- ☼ a gyermek iránti elvárások felmérése, meghatározása.

A nevelés-fejlesztés biztosítása a fogyatékoság típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakemberrel együttműködve

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek nevelésének, fejlesztésének alapja a szakértői bizottság szakvéleménye. Annak érdekében, hogy a fejlesztést optimális körülmények között tudjuk végezni, minden esetben szükség van a fogyatékoság típusához igazodó szakember segítségére. Ehhez a személyi feltételt biztosítani kell. A sérült gyermek fejlesztése gyógyypedagógiai kompetencia. A sajátos nevelési igény a szokásos nevelőmunkától eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő, fejlesztő, korrekciós és terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását kívánják meg az óvodapedagógus részéről is. Az egyéni fejlesztési tervet a Fejlődésnaplóban vezetjük. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez gyógyypedagógiai tanár, fejlesztő pedagógus vagy a fogyatékoság típusára kiképzett szakember segítsége szükséges. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, sajátos teendőink ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

A gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakember az együttműködés során:

- ☼ **segíti** a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását
- ☼ **javaslatot tesz** gyógyypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására

- ✿ **segítséget nyújt** a szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről
- ✿ **együttműködik** az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait
- ✿ **kapcsolatot tart** a szülővel a fejlesztés sikerességét szolgáló ismeretek, tanácsok átadásával.

Közös feladatok:

- ✿ a testi, érzékszervi, pszichés, beszéd fogyatékból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók javítása, helyreállítása, újak kialakítása
- ✿ a meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében
- ✿ a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása
- ✿ a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- ✿ az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-, orvosi-, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermeket elfogadó környezet megteremtése

A sajátos nevelési igényű gyermekek közösségbe történő beilleszkedését elősegíti a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés. Az együttneveléssel többet vállal intézményünk: magasabb értéket teremtünk meg. A nevelőmunka során arra törekszünk, hogy elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet alakítsunk ki. Külön figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermek a tőlünk telhető minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A gyermek iránti elvárások felmérése, meghatározása

A gyermek iránti elvárásunkat fogyatékból jellege, súlyosságának mértéke alapján alakítjuk ki. A gyermek terhelhetőségét biológiai állapota, az esetlegesen társuló fogyatékból, személyiségjegyei befolyásolják.

Az ehhez szükséges pedagógiai feltételek:

- ✿ a sérülés-specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- ✿ a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- ✿ a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- ✿ annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- ✿ rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- ✿ az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával;

- ☼ a szülők tájékoztatása a tekintetben, hogy a gyermek az óvodai élet egyes tevékenységeiben milyen mértékben képes részt venni
- ☼ információ bekérése a szülőktől a gyermek orvosi és egyéb kezeléseiről, a vizsgálatok eredményeiről, speciális eszközök használatáról,
- ☼ amennyiben a gyermek fogyatékosága miatt nem képes beilleszkedni az óvodai életbe (szobatisztaság, elemi önkiszolgálás, kommunikáció, stb.), mielőbbi felülvizsgálatát kezdeményezzük, hogy a számára legmegfelelőbb intézményben kerüljön elhelyezésre.

Sikerkritériumok

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- ☼ Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülés-specifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- ☼ A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus
- ☼ egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz
- ☼ a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti a gyermek fejlődésének elemzése alapján
- ☼ szükség esetén
  - eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
  - egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
  - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
  - együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, mozgásfejlesztő, logopédus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

13. 1. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTM)

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdőnek nevezzük azt a gyermeket, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján:

- ☼ az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít,
- ☼ társas kapcsolatai problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd,
- ☼ közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget minden esetben a pedagógiai szakszolgálatok határozzák meg. Az általuk kiállított szakvélemény alapján kell meghatároznunk ezen, gyermekek fejlesztését.

A tanulási problémákkal küzdő gyermekeket két csoportba sorolhatjuk:

- ☼ *tanulási nehézséggel küzdők:* pl. lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok

- ☼ *tanulási zavarral küzdők* pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba

A magatartászavarok miatt problémás gyermekeket szintén két csoportba sorolhatjuk:

- ☼ *visszahúzódo (regresszív) és depresszív viselkedésű* gyermekek: pl. félénk, csendes, visszahúzódo
- ☼ *ellenséges (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű* gyermekek: pl. engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív

A fejlesztés menetét a Fejlődésnaplóban a Fejlesztési tervben rögzítjük, és a különböző szakemberekkel (logopédus, gyógypedagógus, pszichológus...) történő konzultációkat itt jelöljük.

14. 1. 3. Kiemelten tehetséges gyermek

„A tehetség velünk született, adottságokra épülő, gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képesség, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményt hoz létre.”¹ A kutatások szerint a népesség 2,3%-a sorolható a **tehetséges** kategóriába. A tehetség kibontakoztatása a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik. Fontos, hogy mind a pedagógus, mind a család felismerje azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása sejteti a tehetséget.

Geffert Éva és Herskovits Mária kutatási eredményeit alapul véve a következő kategóriák és azok jellemzői adhatnak szempontot a pedagógusok számára, ami alapján a tehetségigéret felismerhető.

Az ismeretszerzés jellemzői:

- ☼ nagyon sokat tudnak a legkülönbözőbb dolgokról
- ☼ szókincsük gazdag, szokatlan kifejezéseket is megfelelően használnak
- ☼ beszédük folyamatos, kifejező
- ☼ gyorsan megjegyzik a tényeket
- ☼ gyorsan felismerik az ok-okozati viszonyokat
- ☼ a jelenségekben fellelhető hasonlóságokat és különbségeket keresik
- ☼ gyorsan tudnak érvényes állításokat felállítani
- ☼ jó megfigyelők, és megfigyeléseiket könnyen felidézik olyan helyzetekben, amikor jól tudják hasznosítani
- ☼ szeretik az enciklopédiákat, atlaszokat
- ☼ megpróbálják a bonyolult dolgokat megérteni oly módon, hogy áttekinthető egységekre bontják szét
- ☼ kritikusan, függetlenül gondolkodnak, értékelik a helyzeteket

Motiváció:

- ☼ az őket érdeklő kérdésekkel nagyon elmélyülten foglalkoznak
- ☼ igyekeznek feladataikat befejezni, zavarja őket, ha félbe kell szakítani elfoglaltságukat
- ☼ a mechanikusan ismétlődő feladatok unatják őket
- ☼ ha a feladat érdekli őket, alig igényelnek külső biztatást
- ☼ tökéletességre törekcsenek
- ☼ önkritikusak, nem elégednek meg egykönnyen munkájuk gyorsaságával vagy eredményével
- ☼ szívesen dolgoznak önállóan, hogy elegendő idejük legyen egy probléma végiggondolására

¹ Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához (2003.) Szerk.: Falus Iván. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

- ✿ magas célokat tűznek ki, és a saját maguk által vállalt feladatok megoldásánál a felnőttek segítségét csak addig veszik igénybe, míg feltétlenül szükséges

Kreativitás:

- ✿ sokféle és sokszor szokatlan kérdéseket tesznek fel, majd az azokra kapott válaszok alapján újabb kérdéseket fogalmaznak meg
- ✿ egy kérdés vagy probléma felmerülésekor sok ötletet vagy megoldási lehetőséget sorolnak fel
- ✿ gyakran szokatlan, furcsa vagy meglepően frappáns, okos válaszokat adnak
- ✿ véleményüket nem rejtik véka alá
- ✿ nem értékelik a sablonos megoldásokat, inkább kockáztatják, hogy tévednek
- ✿ gondolatban gyakran végigjátszanak szituációkat, és megváltoztatják azokat
- ✿ kifejezett humorérzékük van, de a kisgyerekes gügyögés idegesíti őket
- ✿ kifejezetten érdeklődnek a kreatív tevékenységek iránt (tánc, ének, mesék, versek, zene)
- ✿ szeretik a szépet, és könnyen észreveszik a művészi részleteket
- ✿ eredeti, színes fantáziaviláguk van.

Szociális viselkedés:

- ✿ sokat foglalkoznak olyan fogalmakkal, mit igazságos-igazságtalan, jó-rossz, és készek a tekintéllyel szembeszegülni
- ✿ nem tartanak mindenáron a többséggel, nem félnek attól, hogy mások legyenek, mint a többiek
- ✿ ha más véleményük van, akkor provokálják a többieket, és vállalják a konfliktusokat
- ✿ egyéniségek, individualisták, mennek a maguk útján
- ✿ nem fogadnak el tekintély alapon véleményt anélkül, hogy azt kritikusan át ne gondolnák, elemeznék
- ✿ felelősséget tudnak vállalni, tervezésben és szervezésben megbízhatók
- ✿ általában kijönnek kortársaikkal, bár néha türelmetlenek velük, barátaikat azonban hasonló képességűek közül választják
- ✿ jól tudnak beszélgetni idősebb gyermekekkel vagy felnőttekkel
- ✿ hajlamosak arra, hogy ők határozzák meg a helyzeteket és mások viselkedését
- ✿ könnyen beleélik magukat, és ezért nyitottak szociális problémákra.

14. 2. HÁTRÁNYOS, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYERMEK**14. 2. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink, az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedéseink****Céljaink:**

- ✿ a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetésében való együttműködés a gyermekvédelmi szervekkel és a családdal
- ✿ a gyermekek családban történő nevelésének elősegítése
- ✿ a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 1. § (1) bekezdése szerint a köznevelési rendszer alapvető célja és elve a gyermekek harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarat tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságainak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ez által

erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a közérdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevelni. Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

A (2) bekezdés szerint a köznevelés egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozzák meg. A köznevelés egyetemlegesen szolgálja a közjót és a mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.

A (3) bekezdés szerint a nevelési-oktatási intézmények pedagógiai kultúráját az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése és a gyermek, tanuló fejlődését biztosító sokoldalú, a követelményekhez igazodó értékelés jellemzi.

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet értelmében, az intézményünkben szociális munkás segíti gyermekvédelmi munkánkat.

Közös feladatunk a tankötelezettség teljesítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése, illetve a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése.

Az óvodai nevelés során minden pedagógusnak törvényi kötelezettsége jelzéssel élni a gyermek fejlődését veszélyeztető tényezőkről a megfelelő gyermekvédelmi szerv, illetve hatóság felé. Amennyiben szükséges hatósági intézkedést kell kezdeményezni.

14. 2. 2. Általános feladataink

- ☼ Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását.
- ☼ Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-, óvó intézkedésekre javaslatot tenni.
- ☼ Az új óvodások befogadását elősegíteni, beilleszkedésüket az adott csoportba a lehető legzökkenő-mentesebbé tenni (anyás beszoktatás).
- ☼ A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni.
- ☼ A felzárkóztatást megszervezni.
- ☼ A tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni.
- ☼ Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, a szűrést szükség esetén, soron kívül javasolni.
- ☼ A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást;
- ☼ A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutási javaslattal élni.
- ☼ Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését.
- ☼ a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítását megszervezni, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegíteni;
- ☼ jó kapcsolatot kiépíteni a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szerveivel, személyeivel;
- ☼ a prevenció minden gyermekre történő kiterjesztését megvalósítani.
- ☼ Az óvoda belső nyilvántartást vezet a különös figyelmet igénylő gyermekekről (allergiák, tartós betegség, egyedül nevelő szülők, egészségügyi, és szociális okok stb).

15. AZ ÓVODAIGAZGATÓ FELADATAI

A vezetői felelősség kiterjed az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl a gyermekbalesetek megelőzésére is. A védő-óvó intézkedések részletes feladatait az óvoda szervezeti és működési szabályzata tartalmazza. Fontos, hogy a gyermekeknek megtanítsuk a különböző veszélykerülő magatartási formákat, technikákat. Ebbe a szülőket is bevonjuk.

A rendszeres egészségügyi vizsgálatok biztosítása az óvodában szintén a gyermeki jogok érvényesülését szolgálja.

Az egészséges életmód biztosítása az étkeztetés szervezésével is összefügg. A szülők segítségével gyümölcsnapokat tartunk. Minden csoportban, mindennap fogyaszthatnak gyümölcsöt a gyermekek, a szülők jóvoltából!

Fontos feladat, hogy minden gyermek bekerüljön az óvodába abban az évben, amikor betölti a harmadik életévét. Ennek érdekében a jegyzőnek jelezzük, ha ebben az életkorban az intézményünkbe beíratott gyermek nem jár rendszeresen óvodába.

A gyermekekkel kapcsolatos adatok védelme is a gyermekvédelemhez tartozik. A gyermekek adatainak titkos kezelése és ennek betartatása igazgatói feladat. Az óvodai dolgozókat hivatali titoktartás kötelezi. Az *etikai kódex* előírásait minden dolgozónak kötelessége betartani!

15. 1. PEDAGÓGIAI FELADATOK

- ☼ A csoportos óvónők a családlátogatások során felméri a családi körülményeket, a gyermekvédelem szempontjából nyilvántartandó eseteket – különös tekintettel az újonnan óvodába kerülő gyermekek körében, illetve azok körében, akik eddig nem a mi intézményünkbe jártak. A szerzett tapasztalatok alapján, illetve az óvodai évek alatt kialakuló új helyzet (válás, szülő deviáns magatartása...) alapján jeleznek a gyermekvédelmi felelősnek;
- ☼ Feltérképezzük a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket, családokat a családlátogatások, illetve egyéni beszélgetések alapján;
- ☼ A nagycsoportot vezető óvónők és az óvodaigazgató együttes megbeszélése, felmérése alapján döntjük el, hogy melyik nagycsoportosnak van szüksége a beiskolázás előtti nevelési tanácsadói vizsgálatra;
- ☼ Figyelemmel kísérjük a család szerkezetében történt változásokat, a lelkiileg sérült gyermekek krízisen való átsegítését, súlyosabb esetben pszichológussal, illetve a Gyermekjóléti Szolgálattal konzultálunk;
- ☼ Családi napokat szervezünk, illetve a családdal közösen tartjuk rendezvényeinket, ahol az együttnevelés módszere valósítható meg. Így a szülő mintát kap az óvodai nevelési módszerekről;

15. 2. AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELMI FELELŐS MUNKÁJA

- ☼ A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre. Ebben a feladattervben konkrét tevékenységeket jelöl a felelős meghatározásával együtt.
- ☼ A nevelési év elején minden újonnan szerveződött csoport szülői értekezletén a csoportos óvodapedagógusok tájékoztatják a szülőket a gyermekvédelmi

tevékenységről, arról, hogy probléma esetén milyen, óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményeket kereshetnek fel.

- ☼ Közreműködik az intézmény gyermekvédelmi dokumentumainak elkészítésében az óvodaigazgató segítőjeként.
- ☼ Évente legalább egyszer egyeztet a jegyzővel vagy az illetékes önkormányzati előadóval és a gyermekjóléti szolgálattal a nyilvántartást illetően jelzőrendszeri beszámolón.
- ☼ Munkájáról évente egyszer beszámol a nevelőtestületi értekezleten, illetve egyéb esetekben az igazgató utasítására.
- ☼ Kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a gyámhatósággal, a nevelési tanácsadóval, szociális munkással, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőikkel.
- ☼ Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt az igazgató és kollégái tudomására hozza.
- ☼ Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, illetve a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- ☼ Felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel. Intézkedést kér azoktól a szakemberektől, akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában (gyermekjóléti szolgálat, gyámügyi előadó, védőnő, orvos, jegyző).
- ☼ Az intézményben jól látható helyen kiteszi a gyermekvédelmi intézmények címét, telefonszámát.
- ☼ Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozók között.
- ☼ Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásban a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményeit. Ezt a feladatot az óvodapedagógusokkal együtt végzi.
- ☼ Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés időpontját, okait.
- ☼ Elősegíti az óvónők felderítő-tevékenységét. Továbbképzést tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, az egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekhez tanácsot ad.
- ☼ Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít a segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében, ahol szükséges.
- ☼ Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.

15. 3. SPECIÁLIS GYERMEKVÉDELMI FELADATOK

- ☼ A gyermekvédelmi felelős elkészíti az új nyilvántartó lapokat, illetve folyamatosan vezeti a már meg lévőket;
- ☼ Kapcsolatban vagyunk az iskola gyermekvédelmi felelősével. Konzultálunk a gyermekvédelmi esetekről, érdeklődünk volt óvodásaink hogylétéről, fejlődéséről a Gyermekjóléti Szolgálat által megszervezett esetmegbeszéléseken;
- ☼ Kapcsolatban állunk a Szociális Alapszolgáltató Központ és a Gyámügyi Osztállyal. A családsegítő által szervezett esetmegbeszéléseken aktívan részt veszünk, konzultálunk az egyes esetekről.

16. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Jóváhagyta: a Csömöri Nefelejcs Művészeti Óvoda nevelőtestülete

Dátum: 2025. június 13.

*Véleményezési jogot gyakorolt a többletkiadások miatt: Csömör Nagyközség
Önkormányzatának Képviselő-testülete*

Dátum:

Irattári száma:

17. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai nevelési program felülvizsgálatának határideje:

2030. augusztus 31.

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai:

- A gyermekek értelmi-érzelmi fejlődésében nem hozott olyan szintű fejlődést, amit a programtól elvártunk.
- A nevelőtestület többségének véleménye alapján.
- Törvényi változások miatt.

A döntés-előkészítő érdekegyeztető fórumok közül melyik javaslatára kell összehívni a módosítással foglalkozó nevelőtestületet?

Az óvodában működő munkaközösségek javaslatára.

Milyen előírásokat szabunk a programmódosítás előterjesztésére?

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének
- Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek
- A nevelőtestület elé terjesztése szóban, véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Nagy Jenőné: *Csak tiszta forrásból.* ONME, Szolnok, 2002.

Nagy Jenőné: *Óvodai programkészítés, de hogyan?* Országos Köznevelési Intézet, Budapest

Nagy Jenőné: *Óvodatükör.* ONME, Szolnok, 2001.

Verselés, mesélés:

Bauer Gabriella: *Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993

***Icinke-picinke – Népmesék óvodásoknak*, Szerk.: Kovács Ágnes, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt, Budapest, 2016**

***Cini-cini muzsika - Óvodások verseskönyve*, Szerk.: T. Aszódi Éva, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt, Budapest, 2015**

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:

Forrai Katalin: *Ének az óvodába*, EBM Zeneműkiadó, Budapest, 2004.

Törzsök Béla: *Zenehallgatás az óvodában*, Editio Musica Budapest, 1982.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka:

Mozgás:

Dr. Krizsaneczné Német Edit: *Játékos gyermektorna.* Franklin Nyomda, Budapest, 1979.

Dr. Tótszőllősné Varga Tünde: *Mozgásfejlesztés az óvodában.* Nemzeti Ifjúsági Sport és Szabadidő Alapítvány, 2006.

Vígh Istvánné – Fraisz Ferencné – Peregi Gyöngyi: *Játék a mozgás?* Novum Könyvklub Kft. Kaposvár, 2014.

A külső világ tevékeny megismerése:

Honnan hová? Egyénre szabott fejlesztés az óvodában. Szerkesztette a pápai Városi Óvodák munkacsoportja. Novum Könyvklub Kft. A kiadás helye ismeretlen.